

Śrīmad-Bhagavad-Gītā

Table of Contents

Transliteration And Pronunciation Guide	i
Gītā Dhyāna Ślōkāḥ.....	iii
1. Arjuna-Viśāda-Yōgaḥ	1
2. Sāṅkhya-Yōgaḥ	10
3. Karma-Yōgaḥ	23
4. Jñāna-Yōgaḥ	31
5. Karma-Sannyāsa-Yōgaḥ	39
6. Ātma-Samnyama-Yōgaḥ.....	45
7. Jñāna-Vijñāna-Yōgaḥ	54
8. Akṣara-Parabrahma-Yōgaḥ.....	60
9. Rājavidyā-Rājaguhya-Yōgaḥ.....	65
10. Vibhūti-Yōgaḥ.....	71
11. Viśvarūpa-Sandarśana-Yōgaḥ	79
12. Bhakti-Yōgaḥ.....	89
13. Kṣētrākṣētrajña-Vibhāga-Yōgaḥ.....	93
14. Guṇatraya-Vibhāga-Yōgaḥ	100
15. Puruṣōttama-Prāpti-Yōgaḥ	105
16. Daivāsura-Sampad-Vibhāga-Yōgaḥ	109
17. Śraddhātraya-Vibhāga-Yōgaḥ	114
18. Mōkṣa-Sannyāsa-Yōgaḥ	119
Gītāmāhātmyam	133
Gītā Ārati.....	138
Gītāsāram	140

Transliteration And Pronunciation Guide

ॐ	om	Home	ॐ	om	Rome
अ	a	Fun	ट	ṭa	Touch
आ	ā	Car	ठ	ṭha	Ant-hill
इ	i	Pin	ड	ḍa	Duck
ई	ī	Feet	ढ	ḍha	Godhood
उ	u	Put	ण	ṇa	Thunder
ऊ	ū	Pool	त	ta	(Close to) Think
ऋ	ṛ	Rig	थ	tha	(Close to) Pathetic
ॠ	ṝ	(Long ṛ)	द	da	(Close to) Father
ऌ	ḷ	*	घ	dha	(Close to) Breathe hard
ए	ē	Play	न	na	Numb
ऐ	ai	High	प	pa	Purse
ओ	ō	Over	फ	pha	Sapphire
औ	au	Cow	ब	ba	But
अं	aṁ/ṁ	**	भ	bha	Abhor
अः	aḥ	***	म	ma	Mother
क	ka	Kind	य	ya	Young
ख	kha	Blockhead	र	ra	Run
ग	ga	Gate	ल	la	Luck
घ	gha	Log-hut	व	va	Virtue
ङ	ṅa	Sing	श	śa	Shove

च	ca	<u>Ch</u> unk	ष	ṣa	B <u>sh</u> el
छ	cha	Mat <u>ch</u>	स	sa	<u>S</u> ir
ज	ja	J <u>u</u> g	ह	ha	<u>H</u> ouse
झ	jha	Hed <u>g</u> ehog	ळ	(Note 1)	(Close to) Wor <u>l</u> d
ञ	ña	B <u>u</u> nc <u>h</u>	क्ष	kṣa	Work <u>sh</u> ee <u>t</u>
त्र	tra	<u>Th</u> ree	ज्ञ	jña	*
ऽ	'	Unpronounced A (a)	ऽऽ	"	Unpronounced Aa (ā)

Note 1: "l" itself is sometimes used.

* No English Equivalent

** Nasalization of the preceding vowel

*** Aspiration of preceding vowel.

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

Gītā Dhyāna Ślōkāḥ

ōm pārthāya pratibōdhitām bhagavatā
nārāyaṇēna svayam
vyāsēna grathitām purāṇamuninā
madhyē mahābhāratam |
advaitāmṛta-varṣiṇīm bhagavatīm
aṣṭādaśādhyāyinīm
amba tvām anusandadhāmi
bhagavadgītē bhavadvēṣiṇīm ||1||

namō'stutē vyāsa viśāla buddhē
phullāravindāyata patranētra |
yēnatvayā bhārata taila pūrṇaḥ
prajvālītō jñāna mayāḥ pradīpaḥ ||2||

prapanna pārijātāya
tōtravētraika pāṇayē |
jñānamudrāya kṛṣṇāya
gītāmṛtaduhē namaḥ ||3||

vasudēva sutam dēvam
kaṁsa cāṇūra mardanam |
dēvakī paramānandaṁ
kṛṣṇam vandē jagadgurum ||4||

bhīṣmadrōṇataṭā jayadrathajalā
gāndhāra nīlōtpalā
śalyagrāhavatī kṛpēṇa vahanī
karṇēna vēlākulā |
aśvatthāma vikarṇa ghōramakarā
duryōdhanāvartinī
sōttirṇā khalu pāṇḍavai raṇanadī
kaivartakaḥ kēśavaḥ ||5||

pārāśarya vacassarōjamamalaṁ
gītārtha gandhōtkāṭam
nānākhyānaka kēsaram harikathā
sambōdhanā bōdhitam |
lōkē sajjana ṣaṭpadairaharahaḥ
pēpīyamānam mudā
bhūyāt bhārata paṅkajaṁ kalimala
pradhvaṁsinaḥ śrēyasē ||6||

mūkaṁ karōti vācālam
paṅguṁ laṅghayatē girim |
yat kṛpā tamahaṁ vandē
paramānanda mādhamam ||7||

śāntākāram bhujagaśayanam
padmanābham surēśam
viśvādhāram gaganasadṛśam
mēghavarṇam śubhāngam |

lakṣmīkāntaṁ kamalanayanaṁ
yōgihṛddhyānagamyam
vandē viṣṇuṁ bhavabhayaḥaram
sarva lōkaikanātham||8||

yam brahmāvaruṇēndrarudramarutaḥ
stunvanti divyaiḥ stavaiḥ
vēdaiḥ sāṅgapadakramōpaniṣadaiḥ
gāyanti yam sāmagāḥ |
dhyānāvasthita tadgatēna manasā
paśyanti yam yōginaḥ
yasyāntaṁ na vidussurāsuraṅgaṇāḥ
dēvāya tasmai namaḥ||9||

nārāyaṇam namaskṛtya
narañcaiva narōttamam |
dēvīm sarasvatīm vyāsam
tatō jayamudīrayēt||10||

saccidānandarūpāya
kṛṣṇāyākliṣṭakāriṇē |
namō vēdāntavēdyāya
guravē buddhisākṣiṇē||11||

sarvōpaniṣadō gāvaḥ
dōgdhā gōpālanandanaḥ |
pārthō vatsaḥ sudhīrbhōktā
dugdham gītāmṛtaṁ mahat||12||

gītāsāstramidam puṇyam
yaḥ paṭhēt prayataḥ pumān |
viṣṇōḥ padamavāpnōti
bhaya-śōkādi varjitaḥ ||13||

ēkaṁ śāstram dēvakīputragītam
ēkō dēvō dēvakīputra ēva |
ēkō mantrastasya nāmāni yāni
karmāpyēkaṁ tasya dēvasya sēvā ||14||

||ōm śrī kṛṣṇāya paramātmanē namaḥ||

॥ Ōm Śrī Paramātmānē Namaḥ ॥

॥ Atha Prathamō'dhyāyaḥ ॥

Arjuna-Viṣāda-Yōgaḥ

dhṛtarāṣṭra uvāca -

dharmakṣētrē kurukṣētrē
samavētā yuyutsavaḥ |
māmakāḥ pāṇḍavāścaiva
kimakurvata sañjaya ||1||

sañjaya uvāca -

dṛṣṭvā tu pāṇḍavānīkam
vyūḍham duryōdhanastadā |
ācāryamupasaṅgamyā
rājā vacanamabravīt ||2||

paśyaitām pāṇḍuputrāṅām
ācārya mahatīm camūm |
vyūḍhām drupadaputrēṇa
tava śiṣyēṇa dhīmatā ||3||

atra śūrā mahēṣvāsāḥ
bhīmārjunasamā yudhi |
yuyudhānō virāṭaśca
drupadaśca mahārathaḥ ||4||

dhṛṣṭakētuścēkitānaḥ
kāśirājaśca vīryavān |
puruḥitkuntibhōjaśca
śaibyaśca narapuṅgavaḥ ||5||

yudhāmanyuśca vikrāntaḥ
uttamaujāśca vīryavān |
saubhadrō draupadēyāśca
sarva ēva mahārathāḥ ||6||

asmākaṁ tu viśiṣṭā yē
tānnibōdha dvijōttama |
nāyakā mama sainyasya
saññārthaṁ tānbravīmi tē ||7||

bhavānbhīṣmaśca karṇaśca
kṛpaśca samitiñjayaḥ |
aśvatthāmā vikarṇaśca
saumadattistathaiva ca ||8||

anyē ca bahavaḥ sūrāḥ
madarthē tyaktajīvitāḥ |
nānāśastrapraharaṇāḥ
sarvē yuddhaviśārādāḥ ||9||

aparyāptaṁ tadasmākaṁ
balaṁ bhīṣmābhirakṣitam |
paryāptaṁ tvidamētēṣāṁ
balaṁ bhīmābhirakṣitam ||10||

ayanēṣu ca sarvēṣu
yathābhāgamavasthitāḥ |
bhīṣmamēvābhirakṣantu
bhavantaḥ sarva ēva hi ||11||

tasya sañjanayanharṣam
kuruvṛddhaḥ pitāmahaḥ |
simhanādam vinadyōcchaiḥ
śaṅkham dadhmau pratāpavān ||12||

tataḥ śaṅkhāśca bhēryaśca
paṇavānakagōmukhāḥ |
sahasaiṅbhyaḥanyanta
sa śabdastumulō'bhavat ||13||

tataḥ śvētairhayairyuktē
mahati syandanē sthitau |
mādhavaḥ pāṇḍavaścaiva
divyau śaṅkhau pradadhmatuḥ ||14||

pāñcājanyaṁ hr̥ṣīkēśaḥ
dēvadattam dhanāñjayaḥ |
pauṇḍram dadhmau mahāśaṅkham
bhīmakarmā vṛkōdaraḥ ||15||

anantavijayaṁ rājā
kuntīputrō yudhiṣṭhiraḥ |
nakulaḥ sahadēvaśca
sughōṣamaṇipuṣpakau ||16||

kāśyaśca paramēśvāsaḥ
śikhaṇḍī ca mahārathaḥ |
dhr̥ṣṭadyumnō virāṭaśca
sātyakiścāparājitaḥ ||17||

drupadō draupadēyāśca
sarvaśaḥ pṛthivīpatē |
sōubhadraśca mahābāhuḥ
śaṅkhāndadhmuḥ pṛthakpṛthak ||18||

sa ghōṣō dhārtarāṣṭrāṇām
hṛdayāni vyadārayat |
nabhaśca pṛthivīm caiva
tumulō vyanunādayan ||19||

atha vyavasthitāndrṣṭvā
dhārtarāṣṭrān kapidhvajaḥ |
pravṛttē śastrasampātē
dhanurudyamya pāṇḍavaḥ ||20||

hṛṣīkēśam tadā vākyam
idamāha mahīpatē |

arjuna uvāca -

sēnayōrubhayōrmadhyē
ratham sthāpaya mē'cyuta ||21||

yāvadētānnirikṣē'ham
yōddhukāmānavasthitān |
kairmayā saha yōddhavyam
asmin raṇasamudyamē ||22||

yōtsyamānānavēkṣē'ham
ya ētē'tra samāgatāḥ |
dhārtarāṣṭrasyadurbuddhēḥ
yuddhē priyacikīrṣavaḥ ||23||

sañjaya uvāca -

ēvamuktō hṛṣīkēśaḥ

guḍākēśēna bhārata |

sēnayōrubhayōrmadhyē

sthāpayitvā rathōttamam ||24||

bhīṣmadrōṇapramukhataḥ

sarvēśāṁ ca mahīkṣitām |

uvāca pārtha paśyaitān

samavētānkurūniti ||25||

tatrāpaśyatsthitānpārthaḥ

pitṛnatha pitāmahān |

ācāryānmātulānbhrātṛn

putrānpautrānsakhīmstathā ||26||

śvaśurānsuhr̥daścaiva

sēnayōrubhayōrapi |

tānsamīkṣya sa kauntēyaḥ

sarvānbandhūnavasthitān ||27||

kṛpayā parayā"viṣṭaḥ

viṣīdannidamabravīt |

arjuna uvāca -

dṛṣṭvēmaṁ svajānaṁ kṛṣṇa

yuyutsuṁ samupasthitam ||28||

sīdanti mama gātrāṇi
mukhaṁ ca pariśuṣyati |
vēpathuśca śarīrē mē
rōmaharṣaśca jāyatē ||29||

gāṇḍīvaṁ sraṁsatē hastāt
tvakcaiva paridahyatē |
na ca śaknōmyavasthātum
bhramatīva ca mē manaḥ ||30||

nimittāni ca paśyāmi
viparītāni kēśava |
na ca śrēyō'nupaśyāmi
hatvā svajanamāhavē ||31||

na kāṅkṣē vijayaṁ kṛṣṇa
na ca rājyaṁ sukhāni ca |
kiṁ nō rājyēna gōvinda
kiṁ bhōgairjīvitēna vā ||32||

yēṣāmarthē kāṅkṣitam naḥ
rājyaṁ bhōgāḥ sukhāni ca |
ta imē'vasthitā yuddhē
prāṇāmstyaktvā dhanāni ca ||33||

ācāryāḥ pitarāḥ putrāḥ
tathaiva ca pitāmahāḥ |
mātulāḥ śvaśurāḥ pautrāḥ
śyālāḥ sambandhinastathā ||34||

ētānna hantumicchāmi
ghnatō'pi madhusūdana |
api trailōkyarājyasya
hētōḥ kim nu mahīkṛtē ||35||

nihatya dhārtarāṣṭrānnaḥ
kā prītiḥ syājjanārdana |
pāpamēvāśrayēdasmān
hatvaitānātātāyinaḥ ||36||

tasmānnārḥā vyaṁ hantum
dhārtarāṣṭrānsvabāndhavān |
svajanaṁ hi kathaṁ hatvā
sukhinaḥ syāma mādḥava ||37||

yadyapyētē na paśyanti
lōbhōpahatacētasah |
kulakṣayakṛtaṁ dōṣaṁ
mitradrōhē ca pātakam ||38||

kathaṁ na jñēyamaśmābhiḥ
pāpādasmānnivartitum |
kulakṣayakṛtaṁ dōṣaṁ
prapaśyadbhirjanārdana ||39||

kulakṣayē praṇaśyanti
kuladharmāḥ sanātanāḥ |
dharmē naṣṭē kulaṁ kṛtsnam
adharmō'bhibhavatyuta ||40||

adharmābhibhavātkṛṣṇa
praduṣyanti kulastrīyaḥ |
strīṣu duṣṭāsu vārṣṇēya
jāyatē varṇasaṅkaraḥ ||41||

saṅkarō narakāyaiva
kulaghnānām kulasya ca |
patanti pitarō hyēśām
luptapiṇḍōdakakriyāḥ ||42||

dōṣairētaiḥ kulaghnānām
varṇasaṅkarakāraikāḥ |
utsādyantē jātidharmāḥ
kuladharmāśca śāśvatāḥ ||43||

utsannakuladharmāṅām
manuṣyāṅām janārdana |
narakē'niyataṁ vāsaḥ
bhavatītyanuśuśrūma ||44||

ahō bata mahatpāpam
kartuṁ vyavasitā vayam |
yadrājyasukhalōbhēna
hantuṁ svajanamudyatāḥ ||45||

yadi māmāpratīkāram
āśāstraṁ śāstrapāṇayaḥ |
dhārtarāṣṭrā raṇē hanyuḥ
tanmē kṣēmatarāṁ bhavēt ||46||

sañjaya uvāca -

ēvamuktvā'rjunaḥ sañkhyē

rathōpastha upāviśat |

visṛjya saśaram cāpaṁ

śōkasaṁvignamānasaḥ ||47||

||ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-saṁvādē
arjuna-viṣāda-yōgō nāma prathamō'dhyāyaḥ ||

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

॥ Atha Dvitiyō'dhyāyaḥ ॥

Sāṅkhya-Yōgaḥ

sañjaya uvāca -

taṁ tathā kṛpayā"viṣṭam

aśrupūrṇākulēkṣaṇam |

viṣīdantamidam vākyaṁ

uvāca madhusūdanaḥ ||1||

śrī bhagavānuvāca -

kutastvā kaśmalamidam

viṣamē samupasthitam |

anāryajuṣṭamasvargyaṁ

akīrtikaramarjuna ||2||

klaibyaṁ mā sma gamaḥ pārtha

naitattvayyupapadyatē |

kṣudraṁ hṛdayadaurbalyaṁ

tyaktvōttiṣṭha parantapa ||3||

arjuna uvāca -

kathaṁ bhīṣmamahaṁ saṅkhyē

drōṇaṁ ca madhusūdana |

iṣubhiḥ pratiyōtsyāmi

pūjārḥavarisūdana ||4||

gurūnahatvā hi mahānubhāvān

śrēyō bhōktuṁ bhaikṣyamapīha lōkē |

hatvārthakāmāṁstu gurūnihaiva
 bhuñjīya bhōgān rudhirapradigdhān ||5||

na caitavidmaḥ katarannō garīyaḥ
 yadvā jayēma yadi vā nō jayēyuḥ |
 yānēva hatvā na jijīviṣāmaḥ
 tē'vasthitāḥ pramukhē dhārtarāṣṭrāḥ ||6||

kārpaṇyadōṣōpahatasvabhāvaḥ
 pṛcchāmi tvāṁ dharmasammūḍhacētāḥ |
 yacchrēyaḥ syānniścitaṁ brūhi tanmē
 śiṣyastē'haṁ śādhi mām tvāṁ prapannam ||7||

na hi prapaśyāmi mamāpanudyāt
 yacchōkamucchōṣaṇamindriyāṇām |
 avāpya bhūmāvasapatnamṛddhaṁ
 rājyaṁ surāṇāmapi cādhipatyam ||8||

sañjaya uvāca -

ēvamuktvā hr̥ṣīkēśaṁ
 guḍākēśaḥ parantapaḥ |
 na yōtsya iti gōvindam
 uktvā tūṣṇīm babhūva ha ||9||

tamuvāca hr̥ṣīkēśaḥ
 prahasanniva bhārata |
 sēnayōrubhayōrmadhyē
 viṣīdantamidam vacaḥ ||10||

śrī bhagavānuvāca -

aśōcyānanvaśōcastvaṁ
prajñāvādāmśca bhāṣasē |
gatāsūnagatāsūmśca
nānuśōcanti paṇḍitāḥ ||11||

na tvēvāhaṁ jātu nāsaṁ
na tvaṁ nēmē janādhipāḥ |
na caiva na bhaviṣyāmaḥ
sarvē vayamataḥ param ||12||

dēhinō'sminyathā dēhē
kaumāraṁ yauvanaṁ jarā |
tathā dēhāntaraprāptiḥ
dhīrastatra na muhyati ||13||

mātrāsparśāstu kauntēya
śītōṣṇasukhaduḥkhadāḥ |
āgamāpāyinō'nityāḥ
tāmstīkṣasva bhārata ||14||

yaṁ hi na vyathayantyētē
puruṣaṁ puruṣarṣabha |
samaduḥkhasukhaṁ dhīraṁ
sō'mṛtatvāya kalpatē ||15||

nāsatō vidyatē bhāvaḥ
nābhāvō vidyatē sataḥ |
ubhayōrapī dṛṣṭō'ntaḥ
tvanayōstattvadarśibhiḥ ||16||

avināśi tu tadviddhi
 yēna sarvamidam tatam |
 vināśamavyayasyāsyā
 na kaścitkartumarhati ||17||

antavanta imē dēhāḥ
 nityasyōktāḥ śarīriṇaḥ |
 anāśinō'pramēyasyā
 tasmādyudhyasva bhārata ||18||

ya ēnam vētti hantāram
 yaścainam manyatē hatam |
 ubhau tau na vijānītaḥ
 nāyam hanti na hanyatē ||19||

na jāyatē mriyatē vā kadācit
 nāyam bhūtvā bhavitā vā na bhūyaḥ |
 ajō nityaḥ śāśvatō'yaṁ purāṇaḥ
 na hanyatē hanyamānē śarīrē ||20||

vēdāvināśinam nityam
 ya ēnamajamavyayam |
 katham sa puruṣaḥ pārtha
 kam ghātayati hanti kam ||21||

vāsāmsi jīrṇāni yathā vihāya
 navāni grhṇāti narō'parāṇi |
 tathā śarīrāṇi vihāya jīrṇāni
 anyāni samyāti navāni dēhī ||22||

nainam chindanti śastrāṇi
nainam dahati pāvakaḥ |
na cainam klēdayantyāpaḥ
na śōṣayati mārutaḥ ||23||

acchēdyō'yamadāhyō'yam
aklēdyō'śōṣya ēva ca |
nityaḥ sarvagataḥ sthāṇuḥ
acalō'yam sanātanaḥ ||24||

avyaktō'yamacintyō'yam
avikāryō'yamucyatē |
tasmādēvaṁ viditvainam
nānuśōcitumarhasi ||25||

atha cainam nityajātam
nityam vā manyasē mṛtam |
tathā'pi tvaṁ mahābāhō
naivam śōcitumarhasi ||26||

jātasya hi dhruvō mṛtyuḥ
dhruvaṁ janma mṛtasya ca |
tasmādaparihāryē'rthē
na tvaṁ śōcitumarhasi ||27||

avyaktādīni bhūtāni
vyaktamadyāni bhārata |
avyaktanidhanānyēva
tatra kā paridēvanā ||28||

āścaryavatpāśyati kaścīdēnam
 āścaryavadvadati tathaiva cānyaḥ |
 āścaryavaccainamanyaḥ śṛṅōti
 śrutvā'pyēnaṁ vēda na caiva kaścit ||29||

dēhī nityamavadhyō'yaṁ
 dēhē sarvasya bhārata |
 tasmātsarvāṇi bhūtāni
 na tvaṁ śōciturhasi ||30||

svadharmamapi cāvēkṣya
 na vikampiturhasi |
 dharmyāddhi yuddhācchrēyō'nyat
 kṣatriyasya na vidyatē ||31||

yadṛcchayā cōpapannaṁ
 svargadvāramapāvṛtam |
 sukhinaḥ kṣatriyāḥ pārtha
 labhantē yuddhamīdṛśam ||32||

atha cēttvamimaṁ dharmyaṁ
 saṅgrāmaṁ na kariṣyasi |
 tataḥ svadharmaṁ kīrtiṁ ca
 hitvā pāpamavāpsyasi ||33||

akīrtiṁ cāpi bhūtāni
 kathayiṣyanti tē'vyayām |
 sambhāvitasya cākīrtiḥ
 maraṇādatiricyatē ||34||

bhayādraṇāduparataṁ
maṁsyantē tvāṁ mahārathāḥ |
yēśāṁ ca tvāṁ bahumataḥ
bhūtvā yāsyasi lāghavam ||35||

avācyavādāmśca bahūn
vadiṣyanti tavāhitāḥ |
nindantastava sāmartyaṁ
tatō duḥkhataraṁ nu kim ||36||

hatō vā prāpsyasi svargaṁ
jītvā vā bhōkṣyasē mahīm |
tasmāduttiṣṭha kauntēya
yuddhāya kṛtaniścayaḥ ||37||

sukhaduḥkhē samē kṛtvā
lābhālābhau jayājayau |
tatō yuddhāya yujyasva
naivaṁ pāpamavāpsyasi ||38||

ēṣā tē'bhīhitā sāṅkhyē
buddhiryōgē tvimāṁ śṛṇu |
buddhyā yuktō yayā pārtha
karmabandhaṁ prahāsyasi ||39||

nēhābhikramaṅśō'sti
pratyavāyō na vidyatē |
svalpamapyasya dharmasya
trāyatē mahatō bhayāt ||40||

vyavasāyātmikā buddhiḥ
 ēkēha kurunandana |
 bahuśākhā hyanantāśca
 buddhayō'vyavasāyinām ||41||

yāmimām puṣpitām vācam
 pravadantyavipaścitaḥ |
 vēdavādaratāḥ pārtha
 nānyadastiti vādinaḥ ||42||

kāmātmānaḥ svargaparāḥ
 janmakarmaphalapradām |
 kriyāviśēṣabahulām
 bhōgaiśvaryagatiṁ prati ||43||

bhōgaiśvaryaprasaktānām
 tayā'pahṛtacētasām |
 vyavasāyātmikā buddhiḥ
 samādhau na vidhīyatē ||44||

traiguṇyaviṣayā vēdāḥ
 nistraiguṇyō bhavārjuna |
 nirdvandvō nityasattvasthaḥ
 niryōgakṣēma ātmavān ||45||

yāvānartha udapānē
 sarvataḥ samplutōdakē |
 tāvānsarvēṣu vēdēṣu
 brāhmaṇasya vijānataḥ ||46||

karmaṇyēvādhikāraṣṭē
mā phalēṣu kadācana |
mā karmaphalahēturbhūḥ
mā tē saṅgō'stvakarmaṇi ||47||

yōgasthaḥ kuru karmāṇi
saṅgaṁ tyaktvā dhanañjaya |
siddhyasiddhyōḥ samō bhūtvā
samatvaṁ yōga ucyatē ||48||

dūrēṇa hyavaraṁ karma
buddhiyōgāddhanañjaya |
buddhau śaraṇamanviccha
kṛpaṇāḥ phalahētavaḥ ||49||

buddhiyuktō jahātīha
ubhē sukṛtaduṣkṛtē |
tasmādyōgāya yujyasva
yōgaḥ karmasu kauśalam ||50||

karmajaṁ buddhiyuktā hi
phalaṁ tyaktvā manīṣiṇaḥ |
janmabandhavinirmuktāḥ
padaṁ gacchantyanāmayam ||51||

yadā tē mōhakalilaṁ
buddhirvyatitariṣyati |
tadā gantā'si nirvēdaṁ
śrōtavyasya śrutasya ca ||52||

śrutivipratipannā tē
 yadā sthāsyati niścalā |
 samādhāvagalā buddhiḥ
 tadā yōgamavāpsyasi ||53||

arjuna uvāca -

sthitaprajñasya kā bhāṣā
 samādhisthasya kēśava |
 sthitadhīḥ kim prabhāṣeta
 kimāsīta vrajēta kim ||54||

śrī bhagavānuvāca -

prajahāti yadā kāmān
 sarvānpārtha manōgatān |
 ātmanyēvātmanā tuṣṭaḥ
 sthitaprajñastadōcyatē ||55||

duḥkhēṣvanudvignamanāḥ
 sukhēṣu vigatasprahaḥ |
 vītarāgabhayakrōdhaḥ
 sthitadhīrmunirucyatē ||56||

yaḥ sarvatrānabhisnēhaḥ
 tattatprāpya śubhāśubham |
 nābhinandati na dvēṣṭi
 tasya prajñā pratiṣṭhitā ||57||

yadā samharatē cāyaṁ
kūrmō'ṅgānīva sarvaśaḥ |
indriyāṅindriyārthēbhyaḥ
tasya prajñā pratiṣṭhitā ||58||

viṣayā vinivartantē
nirāhārasya dēhinaḥ |
rasavarjaṁ rasō'pyasya
param dr̥ṣṭvā nivartatē ||59||

yatatō hyapi kauntēya
puruṣasya vipaścitaḥ |
indriyāṅi pramāthīni
haranti prasabhaṁ manaḥ ||60||

tāni sarvāṅi saṁyamya
yukta āsīta matparaḥ |
vaśē hi yasyēndriyāṅi
tasya prajñā pratiṣṭhitā ||61||

dhyāyatō viṣayānpumsaḥ
saṅgastēṣūpajāyatē |
saṅgātsañjāyatē kāmāḥ
kāmātkrōdhō'bhijāyatē ||62||

krōdhādbhavati sammōhaḥ
sammōhātsmṛtivibhramaḥ |
smṛtibhramśāt buddhināśaḥ
buddhināśātpraṇaśyati ||63||

rāgadvēṣavīyuktaistu
 viṣayānindriyaiścāran |
 ātmavaśyairvidhēyātmā
 prasādamadhigacchati ||64||

prasādē sarvaduḥkhānām
 hānirasyōpajāyatē |
 prasannacētasō hyāśu
 buddhiḥ paryavatiṣṭhatē ||65||

nā'sti buddhirayuktasya
 na cāyuktasya bhāvanā |
 na cābhāvayataḥ śāntiḥ
 aśāntasya kutaḥ sukham ||66||

indriyāṇām hi caratām
 yanmanō'nuvidhīyatē |
 tadasya harati prajñām
 vāyurnāvamivāmbhasi ||67||

tasmādyasya mahābāhō
 niḡrḥītāni sarvaśaḥ |
 indriyāṇīndriyārthēbhyaḥ
 tasya prajñā pratiṣṭhitā ||68||

yā niśā sarvabhūtānām
 tasyām jāgarti saṁyamī |
 yasyām jāgrati bhūtāni
 sā niśā paśyatō munēḥ ||69||

āpūryamāṇamacalapraṭiṣṭhaṁ
samudramāpaḥ praviśanti yadvat |
tadvatkāmā yaṁ praviśanti sarvē
sa śāntimāpnōti na kāmakāmī ||70||

vihāya kāmānyaḥ sarvān
pumānścarati nisspr̥haḥ |
nirmamō nirahaṅkāraḥ
sa śāntimadhigacchati ||71||

ēṣā brāhmī sthitiḥ pārtha
nainām prāpya vimuhyati |
sthitvāsyāmantakālē'pi
brahmanirvāṇamṛcchati ||72||

|| ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-saṁvādē
sāṅkhya-yōgō nāma dvitīyō'dhyāyaḥ ||

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

॥ Atha Tṛtīyō'dhyāyaḥ ॥

Karma-Yōgaḥ

arjuna uvāca -

jyāyasī cētkarmaṇastē
 matā buddhirjanārdana ।
 tatkiṁ karmaṇi ghōrē mām
 niyōjayasi kēśava ॥1॥

vyāmiśrēṇēva vākyēna
 buddhiṁ mōhayasīva mē ।
 tadēkaṁ vada niścīya
 yēna śrēyō'hamāpnuyām ॥2॥

śrī bhagavānuvāca -

lōkē'smindvividhā niṣṭhā
 purā prōktā mayā'nagha ।
 jñānayōgēna sāṅkhyānām
 karmayōgēna yōginām ॥3॥

na karmaṇāmanārambhāt
 naiṣkarmyaṁ puruṣō'śnutē ।
 na ca sannyasanādēva
 siddhiṁ samadhigacchati ॥4॥

na hi kaścitkṣaṇamapi
 jātu tiṣṭhatyakarmakṛt ।
 kāryatē hyavaśaḥ karma
 sarvaḥ prakṛtijairguṇaiḥ ॥5॥

karmēndriyāṇi saṁyamya
ya āstē manasā smaran |
indriyārthānvimūḍhātmā
mithyācāraḥ sa ucyatē ||6||

yastvindriyāṇi manasā
niyamyārabhatē'rjuna |
karmēndriyaiḥ karmayōgam
asaktaḥ sa viśiṣyatē ||7||

niyataṁ kuru karma tvaṁ
karma jyāyō hyakarmaṇaḥ |
śarīrayātrā'pi ca tē
na prasiddhyēdakarmaṇaḥ ||8||

yajñārthātkarmaṇō'nyatra
lōkō'yaṁ karmabandhanaḥ |
tadārtham karma kauntēya
muktasaṅgaḥ samācara ||9||

sahayajñāḥ prajāḥ sṛṣṭvā
purōvāca prajāpatiḥ |
anēna prasaviṣyadhvam
ēṣavō'stviṣṭakāmadhuk ||10||

dēvānbhāvayatā'nēna
tē dēvā bhāvayantu vaḥ |
parasparam bhāvayantaḥ
śrēyaḥ paramavāpsyatha ||11||

iṣṭānbhōgānhi vō dēvāḥ
 dāsyantē yajñabhāvitāḥ |
 tairdattānapradāyaibhyaḥ
 yō bhukṅtē stēna ēva saḥ ||12||

yajñaśiṣṭāśinaḥ santaḥ
 mucyantē sarvakilbiṣaiḥ |
 bhūñjatē tē tvaghaṁ pāpāḥ
 yē pacantyātmakāraṇāt ||13||

annādbhavanti bhūtāni
 parjanyaḍannasambhavaḥ |
 yajñādbhavati parjanyaḥ
 yajñaḥ karmasamudbhavaḥ ||14||

karma brahmōdbhavaṁ viddhi
 brahmākṣarasamudbhavam |
 tasmātsarvagataṁ brahma
 nityaṁ yajñē pratiṣṭhitam ||15||

ēvaṁ pravartitaṁ cakraṁ
 nānuvartayatiha yaḥ |
 aghāyurindriyārāmaḥ
 mōghaṁ pārtha sa jīvati ||16||

yastvātmaratirēva syāt
 ātmatṛptaśca mānavaḥ |
 ātmanyēva ca santuṣṭaḥ
 tasya kāryaṁ na vidyatē ||17||

naiva tasya kṛtēnārthaḥ
nākṛtēnēha kaścana |
na cāsya sarvabhūtēṣu
kaścīdarthavyapāśrayaḥ ||18||

tasmādasaktaḥ satataṁ
kāryaṁ karma samācara |
asaktō hyācarankarma
paramāpnōti pūruṣaḥ ||19||

karmaṇaiva hi saṁsiddhim
āsthitā janakādayaḥ |
lōkasaṅgrahamēvāpi
sampaśyankartumarhasi ||20||

yadyadācarati śrēṣṭhaḥ
tattadēvētarō janaḥ |
sa yatpramāṇaṁ kurutē
lōkastadanuvartatē ||21||

na mē pārthāsti kartavyaṁ
triṣu lōkēṣu kiñcana |
nānavāptamavāptavyaṁ
varta ēva ca karmaṇi ||22||

yadi hyahaṁ na vartēya
jātu karmaṇyatandritaḥ |
mama vartmānuvartantē
manuṣyāḥ pārtha sarvaśaḥ ||23||

utsīdēyurimē lōkāḥ
 na kuryāṁ karma cēdaham |
 saṅkarasya ca kartā syām
 upahanyāmimāḥ prajāḥ ||24||

saktāḥ karmaṇyavidvāṁsaḥ
 yathā kurvanti bhārata |
 kuryādvidvāṁstathā'saktaḥ
 cikīrṣurlōkasaṅgraham ||25||

na buddhibhēdaṁ janayēt
 ajñānām karmasaṅginām |
 jōṣayētsarvakarmāṇi
 vidvānyuktaḥ samācaran ||26||

prakṛtēḥ kriyamāṇāni
 guṇaiḥ karmāṇi sarvaśaḥ |
 ahaṅkāravimūḍhātmā
 kartā'hamiti manyatē ||27||

tattvavittu mahābāhō
 guṇakarmavibhāgayōḥ |
 guṇā guṇēṣu vartantē
 iti matvā na sajjatē ||28||

prakṛtērguṇasammūḍhāḥ
 sajjantē guṇakarmasu |
 tānakṛtsnavidō mandān
 kṛtsnavinna vicālayēt ||29||

mayi sarvāṇi karmāṇi
sannyasyādhyātmacētasā |
nirāśīrnirmamō bhūtvā
yudhyasva vigatajvaraḥ ||30||

yē mē matamidam nityam
anutīṣṭhanti mānavāḥ |
śraddhāvantaō'nasūyantaḥ
mucyante tē'pi karmabhiḥ ||31||

yē tvētadabhyasūyantaḥ
nānutīṣṭhanti mē matam |
sarvajñānavimūḍhāmstān
viddhi naṣṭānacētasāḥ ||32||

sadrśam cēṣṭatē svasyāḥ
prakṛtērjñānavānapi |
prakṛtiṁ yānti bhūtāni
nigrahaḥ kim kariṣyati ||33||

indriyasyēndriyasyārthē
rāgadvēṣau vyavasthitau |
tayōrna vaśamāgacchēt
tau hyasya paripanthinau ||34||

śrēyānsvadharmō viguṇaḥ
paradharmātsvanuṣṭhitāt |
svadharmē nidhanam śrēyaḥ
paradharmō bhayāvahaḥ ||35||

arjuna uvāca -

atha kēna prayuktō'yaṁ
 pāpaṁ carati pūruṣaḥ |
 anicchannapi vārṣṇeya
 balādiva niyōjitaḥ ||36||

śrī bhagavānuvāca -

kāma eṣa krōdha eṣaḥ
 rajōguṇasamudbhavaḥ |
 mahāśanō mahāpāpmā
 viddhyēnamiha vairiṇam ||37||

dhūmēnāvriyatē vahniḥ
 yathā"darśō malēna ca |
 yathōlbēnāvṛtō garbhaḥ
 tathā tēnēdamāvṛtam ||38||

āvṛtaṁ jñānamētēna
 jñāninō nityavairiṇā |
 kāmarūpēṇa kauntēya
 duṣpūrēṇānalēna ca ||39||

indriyāṇi manō buddhiḥ
 asyādhiṣṭhānamucyatē |
 ētairvimōhayatyēṣaḥ
 jñānamāvṛtya dēhinam ||40||

tasmāttvamindriyāṇyāḍau
 niyamya bharatarṣabha |

pāpmānaṃ prajahi hyēnaṃ
jñānavijñānanāśanam ||41||

indriyāṇi parāṅyāhuḥ
indriyēbhyaḥ paraṃ manaḥ |
manasastu parā buddhiḥ
yō buddhēḥ paratastu saḥ ||42||

ēvaṃ buddhēḥ paraṃ buddhvā
saṁstabhyātmānamātmanā |
jahi śatruṃ mahābāhō
kāmarūpaṃ durāsadam ||43||

|| ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-saṁvādē
karma-yōgō nāma tṛtīyō'dhyāyaḥ ||

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

॥ Atha Caturthō'dhyāyaḥ ॥

Jñāna-Yōgaḥ

śrī bhagavānuvāca -

imaṁ vivasvatē yōgaṁ

prōktavānaḥamavyayam ।

vivasvānmanavē prāha

manurikṣvākavē'bravīt ॥1॥

ēvaṁ paramparāprāptam

imaṁ rājarṣayō viduḥ ।

sa kālēnēha mahatā

yōgō naṣṭaḥ parantapa ॥2॥

sa ēvāyaṁ mayā tē'dya

yōgaḥ prōktaḥ purātanaḥ ।

bhaktō'si mē sakhā cēti

rahasyaṁ hyētaduttamam ॥3॥

arjuna uvāca -

aparaṁ bhavatō janma

paraṁ janma vivasvataḥ ।

kathamētadvijānīyāṁ

tvamādaḥ prōktavāniti ॥4॥

śrī bhagavānuvāca -

bahūni mē vyatītāni

janmāni tava cārjuna ।

tānyahaṁ vēda sarvāṇi
na tvaṁ vēttha parantapa ||5||

ajō'pi sannavyayātmā
bhūtānāmīśvarō'pi san |
prakṛtiṁ svāmadhiṣṭhāya
sambhavāmyātmamāyayā ||6||

yadā yadā hi dharmasya
glānirbhavati bhārata |
abhyutthānamadharmasya
tadā"tmānaṁ sṛjāmyaham ||7||

paritrāṇāya sādḥūnām
vināśāya ca duṣkṛtām |
dharmasaṁsthāpanārthāya
sambhavāmi yugē yugē ||8||

janma karma ca mē divyam
ēvaṁ yō vētti tattvataḥ |
tyaktvā dēhaṁ punarjanma
naiti māmēti sō'rjuna ||9||

vītarāgabhayakrōdhāḥ
manmayā māmupāśritāḥ |
bahavō jñānatapasā
pūtā madbhāvamāgatāḥ ||10||

yē yathā mām prapadyantē
 tāmstathaiva bhajāmyaham |
 mama vartmānuvartantē
 manuṣyāḥ pārtha sarvaśaḥ ||11||

kāṅkṣantaḥ karmaṇām siddhim
 yajanta iha dēvatāḥ |
 kṣipram hi mānuṣē lōkē
 siddhirbhavati karmajā ||12||

cāturvarṇyam mayā sṛṣṭam
 guṇakarmavibhāgaśaḥ |
 tasya kartāramapi mām
 viddhyakartāramavyayam ||13||

na mām karmāṇi limpanti
 na mē karmaphalē sprḥā |
 iti mām yō'bhijānāti
 karmabhirna sa badhyatē ||14||

ēvaṁ jñātvā kṛtam karma
 pūrvairapi mumukṣubhiḥ |
 kuru karmaiva tasmāttvaṁ
 pūrvaiḥ pūrvataram kṛtam ||15||

kiṁ karma kimakarmēti
 kavayō'pyatra mōhitāḥ |
 tattē karma pravakṣyāmi
 yajjñātvā mōkṣyasē'subhāt ||16||

karmaṇō hyapi bōddhavyaṁ
bōddhavyaṁ ca vikarmaṇaḥ |
akarmaṇaśca bōddhavyaṁ
gahanā karmaṇō gatiḥ ||17||

karmaṇyakarma yaḥ paśyēt
akarmaṇi ca karma yaḥ |
sa buddhimānmanuṣyēṣu
sa yuktaḥ kṛtsnakarmakṛt ||18||

yasya sarvē samārambhāḥ
kāmasaṅkalpavarjitāḥ |
jñānāgnidagdhakarmāṇaṁ
tamāhuḥ paṇḍitaṁ budhāḥ ||19||

tyaktvā karmaphalāsaṅgaṁ
nityatṛptō nirāśrayaḥ |
karmaṇyabhipravṛttō'pi
naiva kiñcitkarōti saḥ ||20||

nirāśīryatacittātmā
tyaktasarvaparigrahaḥ |
śārīraṁ kēvalaṁ karma
kurvannāpnōti kilbiṣam ||21||

yadṛcchālābhasantuṣṭaḥ
dvandvātītō vimatsaraḥ |
samaḥ siddhāvasiddhau ca
kṛtvāpi na nibadhyatē ||22||

gataśaṅgasya muktasya
 jñānāvasthitacētaśaḥ |
 yajñāyācarataḥ karma
 samagraṁ pravilīyatē ||23||

brahmārpaṇaṁ brahma haviḥ
 brahmāgnau brahmaṇā hutam |
 brahmaiva tēna gantavyaṁ
 brahmakarmasamādhinā ||24||

daivamēvāparē yajñaṁ
 yōginaḥ paryupāsātē |
 brahmāgnāvaparē yajñaṁ
 yajñēnaivōpajuhvati ||25||

śrōtrādīnīndriyāṅyanyē
 saṁyamāgniṣu juhvati |
 śabdādīnviṣayānanyē
 indriyāgniṣu juhvati ||26||

sarvāṅīndriyakarmāṇi
 prāṇakarmāṇi cāparē |
 ātmasaṁyamayōgāgnau
 juhvati jñānadīpitē ||27||

dravyayajñāstapōyajñāḥ
 yōgayajñāstathā'parē |
 svādhyāyajñānayajñāśca
 yatayaḥ saṁśītavratāḥ ||28||

apānē juhvati prāṇam
prāṇē'pānam tathāparē |
prāṇāpānagatī ruddhvā
prāṇāyāmaparāyaṇāḥ ||29||

aparē niyatāhārāḥ
prāṇānprāṇēṣu juhvati |
sarvē'pyētē yajñavidāḥ
yajñakṣapitakalmaṣāḥ ||30||

yajñāśiṣṭāmṛtabhujāḥ
yānti brahma sanātanam |
nāyam lōkō'styayajñasya
kutō'nyaḥ kurusattama ||31||

ēvaṁ bahuvīdhā yajñāḥ
vitatā brahmaṇō mukhē |
karmajānviddhi tānsarvān
ēvaṁ jñātvā vimōkṣyasē ||32||

śrēyāndravyamayādyajñāt
jñānayajñāḥ parantapa |
sarvaṁ karmākhilam pārtha
jñānē parisamāpyatē ||33||

tadviddhi praṇipātēna
paripraśnēna sēvayā |
upadēkṣyanti tē jñānam
jñāninastattvadarśinaḥ ||34||

yajjñātvā na punarmōham
 ēvaṁ yāsyasi pāṇḍava |
 yēna bhūtānyaśēṣēṇa
 drakṣyasyātmanyathō mayi ||35||

api cēdasi pāpēbhyaḥ
 sarvēbhyaḥ pāpakṛttamaḥ |
 sarvaṁ jñānaplavēnaiva
 vṛjinaṁ santariṣyasi ||36||

yathaidhāmsi samiddhō'gniḥ
 bhasmasātkurutē'rjuna |
 jñānāgniḥ sarvakarmāṇi
 bhasmasātkurutē tathā ||37||

na hi jñānēna sadṛśaṁ
 pavitramiha vidyatē |
 tatsvayaṁ yōgasāmsiddhaḥ
 kālēnātmani vindati ||38||

śraddhāvān labhatē jñānaṁ
 tatparaḥ saṁyatēndriyaḥ |
 jñānaṁ labdhvā parāṁ śāntim
 acirēṇādhigacchati ||39||

ajñāścāśraddadhānaśca
 saṁśayātmā vinaśyati |
 nāyaṁ lōkō'sti na paraḥ
 na sukhaṁ saṁśayātmanaḥ ||40||

yōgasannyastakarmāṇaṁ
jñānasañchinnasaṁśayaṁ ।
ātmavantam na karmāṇi
nibadhnanti dhanañjaya ॥41॥

tasmādajñānasambhūtaṁ
hṛtsthaṁ jñānāsinātmanaḥ ।
chittvainaṁ saṁśayaṁ yōgam
ātiṣṭhōttiṣṭha bhārata ॥42॥

॥ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-saṁvādē
jñāna-yōgō nāma caturthō'dhyāyaḥ॥

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

॥ Atha Pañcamō'dhyāyaḥ ॥

Karma-Sannyāsa-Yōgaḥ

arjuna uvāca -

sannyāsaṁ karmaṇāṁ kṛṣṇa
 punaryōgaṁ ca śamsasi |
 yacchrēya ētayōrēkaṁ
 tanmē brūhi suniścitam ||1||

śrī bhagavānuvāca -

sannyāsaḥ karmayōgaśca
 niśrēyasakarāvubhau |
 tayōstu karmasannyāsāt
 karmayōgō viśiṣyatē ||2||

jñēyaḥ sa nityasannyāsī
 yō na dvēṣṭi na kāṅkṣati |
 nirdvandvō hi mahābāhō
 sukhaṁ bandhātpramucyatē ||3||

sāṅkhyayōgau pṛthagbālāḥ
 pravadanti na paṇḍitāḥ |
 ēkamapyāsthitaḥ samyak
 ubhayōrvindatē phalam ||4||

yatsāṅkhyaiḥ prāpyatē sthānaṁ
 tadyōgairapi gamyatē |
 ēkaṁ sāṅkhyam ca yōgaṁ ca
 yaḥ paśyati sa paśyati ||5||

sannyāsastu mahābāhō
duḥkhamāptumayōgataḥ |
yōgayuktō munirbrahma
nacirēṇādhigacchati ||6||

yōgayuktō viśuddhātmā
vijitātmā jitēndriyaḥ |
sarvabhūtātmabhūtātmā
kurvannapi na lipyatē ||7||

naiva kiñcitkarōmīti
yuktō manyēta tattvavit |
paśyanśrṇvan sprśaṅjighran
aśnangacchan svapan śvasan ||8||

pralapan visṛjan grhṇan
unmiṣannimiṣannapi |
indriyāṅindriyārthēsu
vartanta iti dhārayan ||9||

brahmaṇyādhāya karmāṇi
saṅgam tyaktvā karōti yaḥ |
lipyatē na sa pāpēna
padmapatramivāmbhasā ||10||

kāyēna manasā buddhyā
kēvalairindriyairapi |
yōginaḥ karma kurvanti
saṅgam tyaktvā"tmaśuddhayē ||11||

yuktaḥ karmaphalaṁ tyaktvā
 śāntimāpnōti naiṣṭhikīm |
 ayuktaḥ kāmakārēṇa
 phalē saktō nibadhyatē ||12||

sarvakarmāṇi manasā
 sannyasyāstē sukhaṁ vaśī |
 navadvārē purē dēhī
 naiva kurvanna kārayan ||13||

na kartṛtvaṁ na karmāṇi
 lōkasya sṛjati prabhuḥ |
 na karmaphalasaṁyōgaṁ
 svabhāvastu pravartatē ||14||

nādattē kasyacitpāpaṁ
 na caiva sukṛtaṁ vibhuḥ |
 ajñānēnāvṛtaṁ jñānaṁ
 tēna muhyanti jantavaḥ ||15||

jñānēna tu tadajñānaṁ
 yēṣāṁ nāśitamātmanaḥ |
 tēṣāmādityavajjñānaṁ
 prakāśayati tatparam ||16||

tadbuddhayastadātmānaḥ
 tanniṣṭhāstatparāyaṇāḥ |
 gacchantyapunarāvṛttim
 jñānanirdhūtakalmaṣāḥ ||17||

vidyāvinayasampannē
brāhmaṇē gavi hastini |
śuni caiva śvapākē ca
paṇḍitāḥ samadarśinaḥ ||18||

ihaiva tairjitaḥ sargaḥ
yēṣāṃ sāmyē sthitaṃ manaḥ |
nirdōṣaṃ hi samaṃ brahma
tasmāt brahmaṇi tē sthitāḥ ||19||

na prahr̥ṣyētpriyaṃ prāpya
nōdvijētpṛāpya cāpriyam |
sthirabuddhirasammūḍhaḥ
brahmavit brahmaṇi sthitaḥ ||20||

bāhyasparśēṣvasaktātmā
vindatyātmani yat sukham |
sa brahmayōgayuktātmā
sukhamakṣayamaśnutē ||21||

yē hi saṃsparśajā bhōgāḥ
duḥkhayōnaya ēva tē |
ādyantavantaḥ kauntēya
na tēṣu ramatē budhaḥ ||22||

śaknōtīhaiva yaḥ sōḍhum
prāk śarīravimōkṣaṇāt |
kāmakrōdhōdbhavaṃ vēgam
sa yuktaḥ sa sukhī naraḥ ||23||

yō'ntaḥ sukhō'ntarārāmaḥ
 tathā'ntarjyōtirēva yaḥ |
 sa yōgī brahmanirvāṇam
 brahmabhūtō'dhigacchati ||24||

labhantē brahmanirvāṇam
 ṛṣayaḥ kṣīṇakalmaṣāḥ |
 chinnadvaidhā yatātmānaḥ
 sarvabhūtahitē ratāḥ ||25||

kāmakrōdhaviyuktānām
 yatīnām yatacētasām |
 abhitō brahmanirvāṇam
 vartatē viditātmanām ||26||

sparśān kṛtvā bahirbāhyān
 cakṣuścaivāntarē bhruvōḥ |
 prāṇāpānau samau kṛtvā
 nāsābhyantaracāriṇau ||27||

yatēndriyamanōbuddhiḥ
 munirmōkṣaparāyaṇaḥ |
 vigatēcchābhayakrōdhaḥ
 yaḥ sadā mukta ēva saḥ ||28||

bhōktāram yajñatapasām
 sarvalōkamahēśvaram |
 suhr̥dam sarvabhūtānām
 jñātvā mām śāntimṛcchati ||29||

|| ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-samvādē
karma-sannyāsa-yōgō nāma pañcamō'dhyāyaḥ ||

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

॥ Atha Śaṣṭhō'dhyāyaḥ ॥

Ātma-Saṁyama-Yōgaḥ

śrī bhagavānuvāca -

anāśritaḥ karmaphalaṁ

kāryaṁ karma karōti yaḥ ।

sa sannyāsī ca yōgī ca

na niragnirna cākriyaḥ ॥1॥

yaṁ sannyāsamiti prāhuḥ

yōgaṁ taṁ viddhi pāṇḍava ।

na hyasannyastasaṅkalpaḥ

yōgī bhavati kaścana ॥2॥

āruruḥṣōrmunēryōgaṁ

karma kāraṇamucyatē ।

yōgārūḍhasya tasyaiva

śamaḥ kāraṇamucyatē ॥3॥

yadā hi nēndriyārthēṣu

na karmasvanuṣajjatē ।

sarvasaṅkalpasannyāsī

yōgārūḍhastadōcyatē ॥4॥

uddharēdātmanā'tmānaṁ

nātmānamavasādayēt ।

ātmaiva hyātmanō bandhuḥ

ātmaiva ripurātmanaḥ ॥5॥

bandhurātmā"tmanastasya
yēnātmaivātmanā jitaḥ |
anātmanastu śatrutvē
vartētātmaiva śatruvat ||6||

jitātmanaḥ praśāntasya
paramātmā samāhitaḥ |
śītōṣṇasukhaduḥkhēṣu
tathā mānāpamānayōḥ ||7||

jñānavijñānatṛptātmā
kūṭasthō vijitēndriyaḥ |
yukta ityucyatē yōgī
samalōṣṭāśmakāñcanaḥ ||8||

suhṛṇmitrāryudāsīna-
madhyasthadvēṣyabandhuṣu |
sādhuṣvapi ca pāpēṣu
samabuddhirviśiṣyatē ||9||

yōgī yuñjīta satatam
ātmānaṁ rahasi sthitaḥ |
ēkākī yatacittātmā
nirāśīraparigrahaḥ ||10||

śucau dēśē pratiṣṭhāpya
sthiramāsanamātmanaḥ |
nātyucchritaṁ nātinīcaṁ
cailājīnakuśōttaram ||11||

tatraikāgram manaḥ kṛtvā
 yatacittēndriyakriyaḥ |
 upaviśyāsanē yuñjyāt
 yōgamātmaviśuddhayē ||12||

samaṁ kāyaśirōgrīvaṁ
 dhārayannacalam sthiraḥ |
 samprēkṣya nāsikāgram svaṁ
 diśaścānavalōkayan ||13||

praśāntātmā vigatabhīḥ
 brahmacārivratē sthitaḥ |
 manaḥ saṁyama maccittaḥ
 yukta āsīta matparaḥ ||14||

yuñjannēvaṁ sadā'tmānaṁ
 yōgī niyatamānasaḥ |
 śāntim nirvāṇaparamāṁ
 matsaṁsthāmadhigacchati ||15||

nātyaśnatastu yōgō'sti
 na caikāntamanaśnataḥ |
 na cāti svapnaśīlasya
 jāgratō naiva cārjuna ||16||

yuktāhāravihārasya
 yuktacēṣṭasya karmasu |
 yuktasvapnāvabōdhasya
 yōgō bhavati duḥkhahā ||17||

yadā viniyataṁ cittam
ātmanyēvāvatiṣṭhatē |
nisspr̥haḥ sarvakāmēbhyaḥ
yukta ityucyatē tadā ||18||

yathā dīpō nivāsthaḥ
nēngatē sōpamā smṛtā |
yōginō yatacittasya
yuñjatō yōgamātmanaḥ ||19||

yatrōparamatē cittam
niruddham yōgasēvayā |
yatra caivātmanā'tmānaṁ
paśyannātmani tuṣyati ||20||

sukhamātyantikaṁ yattat
buddhigrāhyamatīndriyam |
vētti yatra na caivāyaṁ
sthitaścalati tattvataḥ ||21||

yaṁ labdhvā cāparam lābham
manyatē nādhikaṁ tataḥ |
yasmin sthitō na duḥkhēna
guruṅāpi vicālyatē ||22||

taṁ vidyāt duḥkhasaṁyōga-
viyōgaṁ yōgasañjñitam |
sa niścayēna yōktavyaḥ
yōgō'nirviṇṇacētasā ||23||

saṅkalpaprabhavān kāmān
 tyaktvā sarvānaśēṣataḥ |
 manasaivēndriyagrāmam
 viniyamya samantataḥ ||24||

śanaīḥ śanairuparamēt
 buddhyā dhṛtigṛhītayā |
 ātmasaṁstham manah kṛtvā
 na kiñcidapi cintayēt ||25||

yatō yatō niścarati
 manaścañcalamasthiram |
 tatastatō niyamya itat
 ātmanyēva vaśam nayēt ||26||

praśāntamanasaṁ hyēnaṁ
 yōginaṁ sukhamuttamam |
 upaiti śāntarajasaṁ
 brahmabhūtamakalmaṣam ||27||

yuñjannēvaṁ sadā"tmānaṁ
 yōgī vigatakalmaṣaḥ |
 sukhēna brahmasaṁsparśaṁ
 atyantam sukhamasnutē ||28||

sarvabhūtaṣṭhamātmānaṁ
 sarvabhūtāni cātmani |
 īkṣatē yōgayuktātmā
 sarvatra samadarśanaḥ ||29||

yō mām paśyati sarvatra
sarvaṁ ca mayi paśyati |
tasyāhaṁ na praṇaśyāmi
sa ca mē na praṇaśyati ||30||

sarvabhūtaśthitaṁ yō mām
bhajatyēkatvamāśthitaḥ |
sarvathā vartamānō'pi
sa yōgī mayi vartatē ||31||

ātmaupamyēna sarvatra
samaṁ paśyati yō'rjuna |
sukhaṁ vā yadi vā duḥkhaṁ
sa yōgī paramō mataḥ ||32||

arjuna uvāca -

yō'yaṁ yōgastvayā prōktaḥ
sāmyēna madhusūdana |
ētasyāhaṁ na paśyāmi
cañcalatvāt sthitiṁ sthirām ||33||

cañcalaṁ hi manaḥ kṛṣṇa
pramāthi balavad-dṛḍham |
tasyāhaṁ nigrahaṁ manyē
vāyōriva suduṣkaram ||34||

śrī bhagavānuvāca -

asamśayaṁ mahābāhō
manō durnigrahaṁ calam |

abhyāsēna tu kauntēya
vairāgyēṇa ca gr̥hyatē ||35||

asaṁyatātmanā yōgaḥ
duṣprāpa iti mē matiḥ |
vaśyātmanā tu yatatā
śakyō'vāptumupāyataḥ ||36||

arjuna uvāca -

ayatīḥ śraddhayōpētāḥ
yōgāccalitamānasaḥ |
aprāpya yōgasamsiddhim
kāṁ gatim̐ kṛṣṇa gacchati ||37||

kaccinnōbhayavibhraṣṭāḥ
chinnābhramiva naśyati |
apratiṣṭhō mahābāhō
vimūḍhō brahmaṇaḥ pathi ||38||

ētanmē saṁśayaṁ kṛṣṇa
chēttumarhasyaśēṣataḥ |
tvadanyaḥ saṁśayasyāśya
chēttā na hyupapadyatē ||39||

śrī bhagavānuvāca -

pārtha naivēha nāmutra
vināśastasya vidyatē |
na hi kalyāṇakṛtkaścit
durgatim̐ tāta gacchati ||40||

prāpya puṇyakṛtām lōkān
uṣitvā śāśvatīḥ samāḥ |
śucīnām śrīmatām gēhē
yōgabhraṣṭō'bhijāyatē ||41||

athavā yōgināmēva
kulē bhavati dhīmatām |
ētaddhi durlabhatarān
lōkē janma yadīdṛśam ||42||

tatra taṁ buddhisamyōgam
labhatē paurvadēhikam |
yatatē ca tatō bhūyaḥ
samsiddhau kurunandana ||43||

pūrvābhyāsēna tēnaiva
hriyatē hyavaśō'pi saḥ |
jijñāsurapi yōgasya
śabdabrahmātivartatē ||44||

prayatnādyatamānastu
yōgī samśuddhakilbiṣaḥ |
anēkajanmasamsiddhaḥ
tatō yāti parām gatim ||45||

tapasvibhyō'dhikō yōgī
jñānibhyō'pi matō'dhikaḥ |
karmibhyaścādhikō yōgī
tasmādyōgī bhavārjuna ||46||

yōgināmapī sarvēṣāṁ
madgatēnāntarātmanā |
śraddhāvānbhajatē yō mām
sa mē yuktatamō mataḥ ||47||

|| ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkrṣṇārjuna-saṁvādē
ātma-saṁyama-yōgō nāma ṣaṣṭhō'dhyāyaḥ ||

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

॥ Atha Saptamō'dhyāyaḥ ॥

Jñāna-Vijñāna-Yōgaḥ

śrī bhagavānuvāca -

mayyāsaktamanāḥ pārtha

yōgam yuñjanmadāśrayaḥ ।

asamśayaṁ samagraṁ mām

yathā jñāsyasi tacchrṇu ॥1॥

jñānam tē'ham savijñānam

idaṁ vakṣyāmyaśēṣataḥ ।

yajjñātvā nēha bhūyō'nyat

jñātavyamavaśiṣyatē ॥2॥

manuṣyāṇām sahasrēṣu

kaścidyatati siddhayē ।

yatatāmapi siddhānām

kaścinnām vētti tattvataḥ ॥3॥

bhūmirāpō'nalō vāyuḥ

khaṁ manō buddhirēva ca ।

ahaṅkāra itīyaṁ mē

bhinnā prakṛtiraṣṭadhā ॥4॥

aparēyamitastvanyām

prakṛtiṁ viddhi mē parām ।

jīvabhūtām mahābāhō

yayēdaṁ dhāryatē jagat ॥5॥

ētadyōnīni bhūtāni
 sarvāṅītyupadhāraya |
 ahaṁ kṛtsnasya jagataḥ
 prabhavaḥ pralayastathā ||6||

mattaḥ parataraṁ nānyat
 kiñcidasti dhanañjaya |
 mayi sarvamiḍaṁ prōtaṁ
 sūtrē maṅigaṇā iva ||7||

rasō'hamapsu kauntēya
 prabhā'smi śaśisūryayōḥ |
 praṇavaḥ sarvavēdēṣu
 śabdaḥ khē pauraṣaṁ nṛṣu ||8||

puṅyō gandhaḥ pṛthivyām ca
 tējaścāsmi vibhāvasau |
 jīvanaṁ sarvabhūtēṣu
 tapaścāsmi tapasviṣu ||9||

bījaṁ mām sarvabhūtānām
 viddhi pārtha sanātanam |
 buddhirbuddhimatāmasmi
 tējastējasvināmaham ||10||

balaṁ balavatām cāhaṁ
 kāmarāgavivarjitam |
 dharmāviruddhō bhūtēṣu
 kāmō'smi bharatarṣabha ||11||

yē caiva sāttvikā bhāvāḥ
rājasāstāmasāśca yē |
matta ēvēti tānviddhi
na tvahaṁ tēṣu tē mayi ||12||

tribhirguṇamayairbhāvaiḥ
ēbhiḥ sarvamiḍaṁ jagat |
mōhitaṁ nābhijānāti
māmēbhyaḥ paramavyayam ||13||

daivī hyeṣā guṇamayī
mama māyā duratyayā |
māmēva yē prapadyantē
māyāmētāṁ taranti tē ||14||

na mām duṣkṛtinō mūḍhāḥ
prapadyantē narādhamāḥ |
māyayā'pahṛtajñānāḥ
āsuram bhāvamāśritāḥ ||15||

caturvidhā bhajantē mām
janāḥ sukṛtinō'rjuna |
ārtō jijñāsuararthārthī
jñānī ca bharatarṣabha ||16||

tēṣāṁ jñānī nityayuktaḥ
ēkabhaktirviśiṣyatē |
priyō hi jñāninō'tyartham
ahaṁ sa ca mama priyaḥ ||17||

udārāḥ sarva ēvaitē

jñānī tvātmaiva mē matam |

āsthitaḥ sa hi yuktātmā

māmēvānuttamām gatim ||18||

bahūnām janmanāmantē

jñānavānmām prapadyatē |

vāsudēvaḥ sarvamiti

sa mahātmā sudurlabhaḥ ||19||

kāmaistaistairḥṛtajñānāḥ

prapadyantē'nyadēvatāḥ |

taṁ taṁ niyamamāsthāya

prakṛtyā niyatāḥ svayā ||20||

yō yō yām yām tanuṁ bhaktaḥ

śraddhayārcitumicchati |

tasya tasyācalām śraddhām

tāmēva vidadhāmyaham ||21||

sa tayā śraddhayā yuktaḥ

tasyārādhanamīhatē |

labhatē ca tataḥ kāmān

mayaiva vihitānhi tān ||22||

antavattu phalaṁ tēṣām

tadbhavatyalpamēdhasām |

dēvāndēvayajō yānti

madbhaktā yānti māmapi ||23||

avyaktam vyaktimāpannam
manyantē māmabuddhayaḥ |
param bhāvamajānantaḥ
mamāvyayamanuttamam ||24||

nāham prakāśaḥ sarvasya
yōgamāyāsamāvṛtaḥ |
mūḍhō'yaṁ nābhijānāti
lōkō māmajamavyayam ||25||

vēdāham samatītāni
vartamānāni cārjuna |
bhaviṣyāṇi ca bhūtāni
mām tu vēda na kaścana ||26||

icchādvēśasamutthēna
dvandvamōhēna bhārata |
sarvabhūtāni sammōham
sargē yānti parantapa ||27||

yēṣāṁ tvantagataṁ pāpaṁ
janānām puṇyakarmaṇām |
tē dvandvamōhanirmuktāḥ
bhajantē mām dṛḍhavrataḥ ||28||

jarāmaraṇamōkṣāya
māmāsritya yatanti yē |
tē brahma tadviduḥ kṛtsnam
adhyātmaṁ karma cākhilam ||29||

sādhibhūtādhidaivaṃ mām
sādhiyajñāṃ ca yē viduḥ |
prayāṇakālē'pi ca mām
tē viduryuktacētaḥ ||30||

|| ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-saṃvādē
jñāna-vijñāna-yōgō nāma saptamō'dhyāyaḥ ||

॥ Ōm Śrī Paramātmānē Namaḥ ॥

॥ Atha Aṣṭamō'dhyāyaḥ ॥

Akṣara-Parabrahma-Yōgaḥ

arjuna uvāca -

kiṁ tadbrahma kimadhyātmān

kiṁ karma puruṣōttama |

adhibhūtaṁ ca kiṁ prōktaṁ

adhidaivaṁ kimucyatē ||1||

adhiyajñaḥ kathaṁ kō'tra

dēhē'sminmadhusūdana |

prayānakālē ca kathaṁ

jñēyō'si niyatātmabhiḥ ||2||

śrī bhagavānuvāca -

akṣaraṁ brahma paramaṁ

svabhāvō'dhyātmamucyatē |

bhūtabhāvōdbhavakaraḥ

visargaḥ karmasañjñitaḥ ||3||

adhibhūtaṁ kṣarō bhāvaḥ

puruṣaścādhidaivatam |

adhiyajñō'hamēvātra

dēhē dēhabhṛtām vara ||4||

antakālē ca māmēva

smaranmuktvā kalēvaram |

yaḥ prayāti sa madbhāvaṁ

yāti nāstyatra saṁśayaḥ ||5||

yaṁ yaṁ vāpi smaranbhāvaṁ
 tyajatyantē kalēvaram |
 taṁ tamēvaiti kauntēya
 sadā tadbhāvabhāvitaḥ ||6||

tasmātsarvēṣu kālēṣu
 māmanusmara yudhya ca |
 mayyarpitamanōbuddhiḥ
 māmēvaiśyasyasaṁśayam ||7||

abhyāsayōgayuktēna
 cētasā nānyagāminā |
 paramaṁ puruṣaṁ divyaṁ
 yāti pārthānucintayan ||8||

kaviṁ purāṇamanuśāsītāram
 aṅōraṇīyāṁsamanusmarēdyaḥ |
 sarvasya dhātāramacintyarūpam
 ādityavarṇaṁ tamaśaḥ parastāt ||9||

prayāṅakālē manasā'calēna
 bhaktyā yuktō yōgabalēna caiva |
 bhruvōrmadhyē prāṇamāvēśya samyak
 sa taṁ paraṁ puruṣamupaiti divyam ||10||

yadakṣaram vēdavidō vadanti
 viśanti yadyatayō vītarāgāḥ |
 yadicchantō brahmacaryam caranti
 tattē padaṁ saṅgrahēṇa pravakṣyē ||11||

sarvadvārāṇi samyamyā
manō hr̥di nirudhya ca |
mūrdhnyādhāyātmanaḥ prāṇam
āsthitō yōgadhāraṇām ||12||

ōmityēkākṣaram brahma
vyāharanmāmanusmaran |
yaḥ prayāti tyajandēham
sa yāti paramām gatim ||13||

ananyacētāḥ satatām
yō mām smarati nityaśaḥ |
tasyāham sulabhaḥ pārtha
nityayuktasya yōginaḥ ||14||

māmupētya punarjanma
duḥkhālayamaśāśvatam |
nāpnuvanti mahātmānaḥ
saṁsiddhim paramām gatāḥ ||15||

ābrahmabhuvanāllōkāḥ
punarāvartinō'rjuna |
māmupētya tu kauntēya
punarjanma na vidyatē ||16||

sahasrayugaparyantam
aharyadbrahmaṇō viduḥ |
rātrim yugasahasrāntām
tē'hōrātravidō janāḥ ||17||

avyaktādvvyaktayaḥ sarvāḥ
 prabhavantyahaṛāgamē |
 rātryāgamē praliyantē
 tattraivāvyaktasañjñakē ||18||

bhūtagrāmaḥ sa ēvāyaṁ
 bhūtvā bhūtvā praliyatē |
 rātryāgamē'vaśaḥ pārtha
 prabhavatyahaṛāgamē ||19||

parastasmāttu bhāvō'nyaḥ
 avyaktō'vyaktātsanātanāḥ |
 yaḥ sa sarvēṣu bhūtēṣu
 naśyatsu na vinaśyati ||20||

avyaktō'kṣara ityuktaḥ
 tamāhuḥ paramām gatim |
 yaṁ prāpya na nivartantē
 taddhāma paramaṁ mama ||21||

puruṣaḥ sa paraḥ pārtha
 bhaktyā labhyastvananyayā |
 yasyāntaḥ sthāni bhūtāni
 yēna sarvamidam tatam ||22||

yatra kālē tvanāvṛttim
 āvṛttiṁ caiva yōginaḥ |
 prayātā yānti tam kālam
 vakṣyāmi bharatarṣabha ||23||

agnirjyōtirahaḥ śuklaḥ
ṣaṇmāsā uttarāyaṇam |
tatra prayātā gacchanti
brahma brahmaividō janāḥ ||24||

dhūmō rātristathā kṛṣṇaḥ
ṣaṇmāsā dakṣiṇāyaṇam |
tatra cāndramasaṁ jyōtiḥ
yōgī prāpya nivartatē ||25||

śuklakṛṣṇē gatī hyētē
jagataḥ śāśvatē matē |
ēkayā yātyanāvṛttim
anyayā"vartatē punaḥ ||26||

naitē sṛtī pārtha jānan
yōgī muhyati kaścana |
tasmātsarvēṣu kālēṣu
yōgayuktō bhavārjuna ||27||

vēdēṣu yajñēṣu tapassu caiva
dānēṣu yat puṇyaphalaṁ pradiṣṭam |
atyēti tatsarvamidaṁ viditvā
yōgī paraṁ sthānamupaiti cādyam ||28||

|| ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-saṁvādē
akṣara-parabrahma-yōgō nāma aṣṭamō'dhyāyaḥ ||

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

॥ Atha Navamō'dhyāyaḥ ॥

Rājavidyā-Rājaguhya-Yōgaḥ

śrī bhagavānuvāca -

idaṁ tu tē guhyatamaṁ

pravakṣyāmyanasūyavē ।

jñānaṁ vijñānasahitaṁ

yajjñātvā mōkṣyasē'subhāt ॥1॥

rājavidyā rājaguhyaṁ

pavitramidamuttamaṁ ।

pratyakṣāvagamaṁ dharmyaṁ

susukhaṁ kartumavyayam ॥2॥

aśraddadhānāḥ puruṣāḥ

dharmasyāśya parantapa ।

aprāpya māṁ nivartantē

mṛtyusaṁsāravartmani ॥3॥

mayā tatamidaṁ sarvaṁ

jagadavyaktamūrtinā ।

matsthāni sarvabhūtāni

na cāhaṁ tēṣvavasthitaḥ ॥4॥

na ca matsthāni bhūtāni

paśya mē yōgamaiśvaram ।

bhūtabhṛnna ca bhūtasthaḥ

mamātmā bhūtabhāvanaḥ ॥5॥

yathā"kāśasthitō nityam
vāyuḥ sarvatragō mahān |
tathā sarvāṇi bhūtāni
matsthānītyupadhāraya ||6||

sarvabhūtāni kauntēya
prakṛtiṁ yānti māmikām |
kalpakṣayē punastāni
kalpādaḥ viśṛjāmyaham ||7||

prakṛtiṁ svāmavaṣṭabhya
viśṛjāmi punaḥ punaḥ |
bhūtagrāmamimaṁ kṛtsnam
avaśam prakṛtēṛvaśāt ||8||

na ca mām tāni karmāṇi
nibadhnanti dhanañjaya |
udāsīnavadāsīnam
asaktam tēṣu karmasu ||9||

mayādhyakṣēṇa prakṛtiḥ
sūyatē sacarācaram |
hētunā'nēna kauntēya
jagadviparivartatē ||10||

avajānanti mām mūḍhāḥ
mānuṣīm tanumāśritam |
param bhāvamajānantaḥ
mama bhūtamahēśvaram ||11||

mōghāśā mōghakarmāṇaḥ
 mōghajñānā vicētaṣaḥ |
 rākṣasīmāsurīm caiva
 prakṛtim mōhinīm śritāḥ ||12||

mahātmānastu mām pārtha
 daivīm prakṛtimāśritāḥ |
 bhajantyananyamanasaḥ
 jñātvā bhūtādimavyayam ||13||

satataṁ kīrtayantō mām
 yatantaśca dṛḍhavrataḥ |
 namasyantaśca mām bhaktyā
 nityayuktā upāsatē ||14||

jñānayajñēna cāpyanyē
 yajantō māmupāsatē |
 ēkatvēna pṛthaktvēna
 bahudhā viśvatōmukham ||15||

ahaṁ kraturahaṁ yajñaḥ
 svadhāhamahamauśadham |
 mantrō'hamahamēvājyam
 ahamagnirahaṁ hutam ||16||

pitā'hamasya jagataḥ
 mātā dhātā pitāmahaḥ |
 vēdyam pavitramōṅkāraḥ
 ṛksāma yajurēva ca ||17||

gatirbhartā prabhuḥ sākṣī
nivāsaḥ śaraṇaṁ suhṛt |
prabhavaḥ pralayaḥ sthānaṁ
nidhānaṁ bījamavyayam ||18||

tapāmyahamaṁ varṣaṁ
niḡṛhṇāmyutsṛjāmi ca |
amṛtaṁ caiva mṛtyuśca
sadasaccāhamarjuna ||19||

traividya māṁ sōmapāḥ pūtapāpāḥ
yajñairiṣṭvā svargatiṁ prārthayantē |
tē puṇyamāsādyā surēndralōkaṁ
aśnanti divyāndivi dēvabhōgān ||20||

tē taṁ bhuktvā svargalōkaṁ viśālaṁ
kṣīṇē puṇyē martyalōkaṁ viśanti |
ēvaṁ trayīdharmamanuprapannāḥ
gatāgataṁ kāmakāmā labhantē ||21||

ananyāścintayantō māṁ
yē janāḥ paryupāsatē |
tēṣāṁ nityābhiyuktānām
yōgākṣēmaṁ vahāmyaham ||22||

yē'pyanyadēvatā bhaktāḥ
yajantē śraddhayānvitāḥ |
tē'pi māmēva kauntēya
yajantyavidhipūrvakam ||23||

aham hi sarvayajñānām
 bhōktā ca prabhurēva ca |
 na tu māmabhijānanti
 tattvēnātaścyavanti tē ||24||

yānti dēvavratā dēvān
 pitṛn yānti pitṛvratāḥ |
 bhūtāni yānti bhūtējyāḥ
 yānti madyājīnō'pi mām ||25||

patraṁ puṣpaṁ phalaṁ tōyaṁ
 yō mē bhaktyā prayacchati |
 tadahaṁ bhaktyupahṛtam
 aśnāmi prayatātmanaḥ ||26||

yatkarōṣi yadaśnāsi
 yajjuhōṣi dadāsi yat |
 yattapasyasi kauntēya
 tatkuruṣva madarpaṇam ||27||

śubhāśubhaphalairēvaṁ
 mōkṣyasē karmabandhanaīḥ |
 sannyāsayōgayuktātmā
 vimuktō māmupaiśyasi ||28||

samō'ham sarvabhūtēṣu
 na mē dvēṣyō'sti na priyaḥ |
 yē bhajanti tu mām bhaktyā
 mayi tē tēṣu cāpyaham ||29||

api cētsudurācāraḥ

bhajatē māmananyabhāk |

sādhurēva sa mantavyaḥ

samyagvyavasitō hi saḥ ||30||

kṣipraṁ bhavati dharmātmā

śāśvacchāntim nigacchati |

kauntēya pratijānīhi

na mē bhaktaḥ praṇaśyati ||31||

mām hi pārtha vyapāśritya

yē'pi syuḥ pāpayōnayaḥ |

striyō vaiśyāstathā sūdrāḥ

tē'pi yānti parām gatim ||32||

kiṁ punarbrāhmaṇāḥ puṇyāḥ

bhaktā rājarsayastathā |

anityamasukhaṁ lōkam

imaṁ prāpya bhajasva mām ||33||

manmanā bhava madbhaktaḥ

madyājī mām namaskuru |

māmēvaiśyasi yuktvaivam

ātmānaṁ matparāyaṇaḥ ||34||

|| ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-saṁvādē
rājavidyā-rājaguhya-yōgō nāma navamō'dhyāyaḥ ||

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

॥ Atha Daśamō'dhyāyaḥ ॥

Vibhūti-Yōgaḥ

śrī bhagavānuvāca -

bhūya ēva mahābāhō

śṛṇu mē paramaṁ vacaḥ ।

yattē'haṁ prīyamāṇāya

vakṣyāmi hitakāmyayā ॥1॥

na mē viduḥ suragaṇāḥ

prabhavaṁ na maharṣayaḥ ।

ahamādirhi dēvānām

maharṣīṇām ca sarvaśaḥ ॥2॥

yō māmajamanādim ca

vētti lōkamahēśvaram ।

asammūḍhaḥ sa martyēṣu

sarvapāpaiḥ pramucyate ॥3॥

buddhirjñānamasammōhaḥ

kṣamā satyaṁ damaḥ śamaḥ ।

sukhaṁ duḥkhaṁ bhavō'bhāvaḥ

bhayaṁ cābhayamēva ca ॥4॥

ahimsā samatā tuṣṭiḥ

tapō dānaṁ yaśō'yaśaḥ ।

bhavanti bhāvā bhūtānām

matta ēva pṛthagvidhāḥ ॥5॥

maharṣayaḥ sapta pūrvē
catvārō manavastathā |
madbhāvā mānasā jātāḥ
yēśāṁ lōka imāḥ prajāḥ ||6||

ētāṁ vibhūtiṁ yōgaṁ ca
mama yō vētti tattvataḥ |
sō'vikampēna yōgēna
yujyatē nātra saṁśayaḥ ||7||

aham sarvasya prabhavaḥ
mattaḥ sarvaṁ pravartatē |
iti matvā bhajantē mām
budhā bhāvasamanvitāḥ ||8||

maccittā madgataprāṇāḥ
bōdhayantaḥ parasparam |
kathayantaśca mām nityaṁ
tuṣyanti ca ramanti ca ||9||

tēṣāṁ satatayuktānām
bhajatām prītipūrvakam |
dadāmi buddhiyōgaṁ taṁ
yēna māmupayānti tē ||10||

tēṣāmēvānukampārtham
ahamajñānajaṁ tamaḥ |
nāśayāmyātmabhāvasthaḥ
jñānadīpēna bhāsvatā ||11||

arjuna uvāca -

param̃ brahma param̃ dhāma
 pavitraṃ paramaṃ bhavān |
 puruṣaṃ śāśvataṃ divyam
 ādidēvamajaṃ vibhum ||12||

āhustvāmṛṣayaḥ sarvē
 dēvarṣirnāradastathā |
 asitō dēvalō vyāsaḥ
 svayaṃ caiva bravīṣi mē ||13||

sarvamētadṛtaṃ manyē
 yanmām vadasi kēśava |
 na hi tē bhagavanvyaktim̃
 vidurdēvā na dānavāḥ ||14||

svayamēvātmanā"tmānaṃ
 vēttha tvam̃ puruṣōttama |
 bhūtabhāvana bhūtēśa
 dēvadēva jagatpatē ||15||

vaktumarhasyaśēṣēṇa
 divyā hyātmavibhūtayaḥ |
 yābhirvibhūtibhirlōkān
 imāmstvaṃ vyāpya tiṣṭhasi ||16||

kathaṃ vidyāmahaṃ yōgin
 tvām sadā paricintayan |
 kēṣu kēṣu ca bhāvēṣu
 cintyō'si bhagavanmayā ||17||

vistarēṇātmanō yōgaṁ
vibhūtiṁ ca janārdana |
bhūyaḥ kathaya tṛptirhi
śṛṅvatō nāsti mē'mṛtam ||18||

śrī bhagavānuvāca -
hanta tē kathayiṣyāmi
divyā hyātmavibhūtayaḥ |
prādhānyataḥ kuruśrēṣṭha
nāstyantō vistarasya mē ||19||

ahamātmā guḍākēśa
sarvabhūtāśayasthitaḥ |
ahamādiśca madhyaṁ ca
bhūtānāmanta ēva ca ||20||

ādityānāmaham viṣṇuḥ
jyōtiṣāṁ raviraṁśumān |
marīcirmarutāmasmi
nakṣatrāṇāmahaṁ śaśī ||21||

vēdānām sāmavēdō'smi
dēvānāmasmi vāsavaḥ |
indriyāṇām manaścāsmi
bhūtānāmasmi cētanā ||22||

rudrāṇām śaṅkaraścāsmi
vittēśō yakṣarakṣasām |
vasūnām pāvakaścāsmi
mēruḥ śikhariṇāmaham ||23||

purōdhasām ca mukhyaṃ mām
 viddhi pārtha bṛhaspatim |
 sēnānīnamahaṃ skandaḥ
 sarasāmasmi sāgaraḥ ||24||

maharṣiṇām bhṛguraḥam
 girāmasmyēkamakṣaram |
 yajñānām japayajñō'smi
 sthāvarāṇām himālayaḥ ||25||

aśvatthaḥ sarvavṛkṣāṇām
 dēvarṣiṇām ca nāradaḥ |
 gandharvāṇām citrarathaḥ
 siddhānām kapilō muniḥ ||26||

uccaiḥ śravasamaśvānām
 viddhi māmamṛtōdbhavam |
 airāvataṃ gajēndrāṇām
 narāṇām ca narādhipam ||27||

āyudhānāmahaṃ vajraṃ
 dhēnūnāmasmi kāmadhuk |
 prajanaścāsmi kandarpaḥ
 sarpāṇāmasmi vāsukiḥ ||28||

anantaścāsmi nāgānām
 varuṇō yādasāmahaṃ |
 pitṛṇāmaryamā cāsmi
 yamaḥ saṃyamatāmahaṃ ||29||

prahlādaścāsmi daityānām
kālaḥ kalayatāmaham |
mṛgāṇām ca mṛgēndrō'ham
vainatēyaśca pakṣiṇām ||30||

pavanaḥ pavatāmasmi
rāmaḥ śastrabhṛtāmaham |
jhaṣāṇām makaraścāsmi
srōtasāmasmi jāhnavī ||31||

sargāṇāmādirantaśca
madhyaṁ caivāhamarjuna |
adhyātmavidyā vidyānām
vādaḥ pravadatāmaham ||32||

akṣarāṇāmakārō'smi
dvandvaḥ sāmāsikasya ca |
ahamēvākṣayaḥ kālaḥ
dhātā'ham viśvatōmukhaḥ ||33||

mṛtyuḥ sarvaharaścāham
udbhavaśca bhaviṣyatām |
kīrtiḥ śrīrvākca nārīṇām
smṛtirmēdhā dhṛtiḥ kṣamā ||34||

bṛhatsāma tathā sāmnam
gāyatrī chandasāmaham |
māsānām mārگاśīrṣō'ham
ṛtūnām kusumākaraḥ ||35||

dyūtaṁ chalayatāmasmi
 tējastējasvināmaham |
 jayō'smi vyavasāyō'smi
 sattvaṁ sattvavatāmaham ||36||

vṛṣṇīnām vāsudēvō'smi
 pāṇḍavānām dhanañjayaḥ |
 munīnāmapyahaṁ vyāsaḥ
 kavīnāmuśanā kavīḥ ||37||

daṇḍō damayatāmasmi
 nītirasmi jigīṣatām |
 maunaṁ caivāsmi guhyānām
 jñānaṁ jñānavatāmaham ||38||

yaccāpi sarvabhūtānām
 bījaṁ tadahamarjuna |
 na tadasti vinā yatsyāt
 mayā bhūtaṁ carācaram ||39||

nāntō'sti mama divyānām
 vibhūtinām parantapa |
 ēṣa tūddēśataḥ prōktaḥ
 vibhūtērvistarō mayā ||40||

yadyadvibhūtimatsattvaṁ
 śrīmadūrjitamēva vā |
 tattadēvāvagaccha tvaṁ
 mama tējō'mśasambhavam ||41||

athavā bahunaitēna

kiṁ jñātēna tavārjuna |

viṣṭabhyāhamidaṁ kṛtsnam

ēkāmśēna sthitō jagat ||42||

|| ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-saṁvādē
vibhūti-yōgō nāma daśamō'dhyāyaḥ ||

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

॥ Atha Ekādaśō'dhyāyaḥ ॥

Viśvarūpa-Sandarśana-Yōgaḥ

arjuna uvāca -

madanugrahāya paramaṁ
guhyamadhyātmasañjñitam ।
yattvayōktaṁ vacastēna
mōhō'yaṁ vigatō mama ॥1॥

bhavāpyayau hi bhūtānām
śrutau vistaraśō mayā ।
tvattaḥ kamalapatrākṣa
māhātmyamapi cāvyaayam ॥2॥

ēvamētadyathā'ttha tvam
ātmānaṁ paramēśvara ।
draṣṭumicchāmi tē rūpam
aiśvaram puruṣōttama ॥3॥

manyasē yadi tacchakyaṁ
mayā draṣṭumiti prabhō ।
yōgēśvara tatō mē tvaṁ
darśayātmānamavyayam ॥4॥

śrī bhagavānuvāca -

paśya mē pārtha rūpāṇi
śataśō'tha sahasraśaḥ ।
nānāvidhāni divyāni
nānāvarṇākṛtīni ca ॥5॥

paśyādityānvasūnrudrān
aśvīnau marutastathā |
bahūnyadr̥ṣṭapūrvāṇi
paśyāścaryāṇi bhārata ||6||

ihaikasthaṁ jagatkṛtsnam
paśyādya sacarācaram |
mama dēhē guḍākēśa
yaccānyat draṣṭumicchasi ||7||

na tu mām śakyasē draṣṭum
anēnaiva svacakṣuṣā |
divyaṁ dadāmi tē cakṣuḥ
paśya mē yōgamaiśvaram ||8||

sañjaya uvāca -

ēvamuktvā tatō rājan
mahāyōgēśvarō hariḥ |
darśayāmāsa pāṛthāya
paramaṁ rūpamaiśvaram ||9||

anēkavaktranayanam
anēkādbhutadarśanam |
anēkadivyābharaṇam
divyānēkōdyatāyudham ||10||

divyamālyāambaradharam
divyagandhānulēpanam |
sarvāścaryamayaṁ dēvam
anantaṁ viśvatōmukham ||11||

divi sūryasahasrasya
 bhavēdyugapadutthitā |
 yadi bhāḥ sadṛśī sā syāt
 bhāstasya mahātmanaḥ ||12||

tatraikasthaṁ jagatkṛtsnaṁ
 pravibhaktamanēkadhā |
 apaśyaddēvadēvasya
 śarīrē pāṇḍavastadā ||13||

tataḥ sa vismayāviṣṭaḥ
 hr̥ṣṭarōmā dhanañjayaḥ |
 praṇamya śirasā dēvaṁ
 kṛtāñjalirabhāṣata ||14||

arjuna uvāca -

paśyāmi dēvāmstava dēva dēhē
 sarvāmstathā bhūtaviśēṣasaṅghān |
 brahmāṇamīśaṁ kamalāsanastham
 r̥ṣīmśca sarvānuragāmśca divyān ||15||

anēkabāhūdaravaktranētraṁ
 paśyāmi tvā sarvatō'nantarūpam |
 nāntaṁ na madhyaṁ na punastavādim
 paśyāmi viśvēśvara viśvarūpa ||16||

kiriṭinaṁ gadinaṁ cakriṇaṁ ca
 tējōrāśim sarvatō dīptimantam |
 paśyāmi tvām durnirikṣyaṁ samantāt
 dīptānalārkadyutimapramēyam ||17||

tvamakṣaram paramaṁ vēditavyam
tvamasya viśvasya param nidhānam |
tvamavyayaḥ śāśvatadharmagōptā
sanātanastvam puruṣō matō mē ||18||

anādimadhyāntamanantavīryam
anantabāhum śāśisūryanētram |
paśyāmi tvām dīptahutāśavaktram
svatējasā viśvamidaṁ tapantam ||19||

dyāvāpṛthivyōridamantaram hi
vyāptam tvayaikēna diśaśca sarvāḥ |
dṛṣṭvādbhutam rūpamidaṁ tavōgram
lōkatrayam pravayathitam mahātman ||20||

amī hi tvā surasaṅghā viśanti
kēcidbhītāḥ prāñjalayō grṇanti |
svastīyuktivā maharṣisiddhasaṅghāḥ
stuvanti tvām stutibhiḥ puṣkalābhiḥ ||21||

rudrādityā vasavō yē ca sādhyāḥ
viśvē'svinau marutaścōṣmapāśca |
gandharvayakṣāsurasiddhasaṅghāḥ
vīkṣantē tvām vismitāścaiva sarvē ||22||

rūpam mahattē bahuvaktranētram
mahābāhō bahubāhūrupādam |
bahūdaram bahudamṣṭrākarālam
dṛṣṭvā lōkāḥ pravayathitāstathā'ham ||23||

nabhaḥ sprśam dīptamanēkavarṇam
 vyāttānamam dīptaviśālanētram |
 dṛṣṭvā hi tvām pravayathitāntarātmā
 dhṛtim na vindāmi śamam ca viṣṇō ||24||

damṣṭrākarālāni ca tē mukhāni
 dṛṣṭvaiva kālānalasannibhāni |
 diśō na jānē na labhē ca śarma
 prasīda dēvēśa jagannivāsa ||25||

amī ca tvām dhṛtarāṣṭrasya putrāḥ
 sarvē sahaivāvanipālasaṅghaiḥ |
 bhīṣmō drōṇaḥ sūtaputrastathā'sau
 sahāsmadīyairapi yōdhamukhyaiḥ ||26||

vaktrāṇi tē tvaramāṇā viśanti
 damṣṭrākarālāni bhayānakāni |
 kēcidvilagnā daśanāntarēṣu
 sandṛśyantē cūrṇitairuttamāṅgaiḥ ||27||

yathā nadīnām bahavō'mbuvēgāḥ
 samudramēvābhimukhā dravanti |
 tathā tavāmī naralōkavīrāḥ
 viśanti vaktrāṇyabhivijvalanti ||28||

yathā pradīptam jvalanam pataṅgāḥ
 viśanti nāśāya samṛddhavēgāḥ |
 tathaiva nāśāya viśanti lōkāḥ
 tavāpi vaktrāṇi samṛddhavēgāḥ ||29||

lēlihyasē grasamānaḥ samantāt

lōkānsamagrānvadanairjvaladbhiḥ |

tējōbhirāpūrya jagatsamagram

bhāsastavōgrāḥ pratapanti viṣṇō ||30||

ākhyāhi mē kō bhavānugrarūpaḥ

namō'stu tē dēvavara prasīda |

vijñātumicchāmi bhavantamādyam

na hi prajānāmi tava pravṛttim ||31||

śrī bhagavānuvāca -

kālō'smi lōkakṣayakṛtpravṛddhaḥ

lōkānsamāhartumiha pravṛttaḥ |

ṛtē'pi tvā na bhaviṣyanti sarvē

yē'vasthitāḥ pratyanīkēṣu yōdhāḥ ||32||

tasmāttvamuttiṣṭha yaśō labhasva

jitvā śatrūn bhuñkṣva rājyaṁ samṛddham |

mayaivaitē nihataḥ pūrvamēva

nimittamātraṁ bhava savyasācin ||33||

drōṇaṁ ca bhīṣmaṁ ca jayadrathaṁ ca

karnaṁ tathā'nyānapi yōdhavīrān |

mayā hatānstvaṁ jahi mā vyathiṣṭhāḥ

yudhyasva jētāsi raṇē sapatnān ||34||

sañjaya uvāca -

ētacchrutvā vacanaṁ kēśavasya

kṛtāñjalirvēpamānaḥ kirīṭi |

namaskṛtvā bhūya ēvāha kṛṣṇam
sagadgadam bhītabhītaḥ praṇamya ||35||

arjuna uvāca -

sthānē hr̥ṣīkēśa tava prakīrtyā
jagatprahr̥ṣyatyanurajyatē ca |
rakṣāmsi bhītāni diśō dravanti
sarvē namasyanti ca siddhasaṅghāḥ ||36||

kasmācca tē na namēranmahātman
garīyasē brahmaṇō'pyādikartrē |
ananta dēvēśa jagannivāsa
tvamakṣaram sadasattatparam yat ||37||

tvamādidēvaḥ puruṣaḥ purāṇaḥ
tvamasya viśvasya param nidhānam |
vēttā'si vēdyaṁ ca param ca dhāma
tvayā tataṁ viśvamanantarūpa ||38||

vāyuryamō'gnirvaruṇaḥ śaśāṅkaḥ
prajāpatistvaṁ prapitāmahaśca |
namō namastē'stu sahasrakṛtvaḥ
punaśca bhūyō'pi namō namastē ||39||

namaḥ purastādatha pṛṣṭhatastē
namō'stu tē sarvata ēva sarva |
anantavīryāmitavikramastvaṁ
sarvaṁ samāpnōṣi tatō'si sarvaḥ ||40||

sakhēti matvā prasabham yaduktam
hē kṛṣṇa hē yādava hē sakhēti |
ajānatā mahimānam tavēdam
mayā pramādātpraṇayēna vā'pi ||41||

yaccāpahāsārthamasatkr̥tō'si
vihāraśayyāsanabhōjanēṣu |
ēkō'thavāpyacyuta tatsamakṣam
tatṣāmayē tvāmahamapramēyam ||42||

pitā'si lōkasya carācarasya
tvamasya pūjyaśca gururgarīyān |
na tvatsamō'styabhyadhikaḥ kutō'nyaḥ
lōkatrayē'pyapratimaprabhāva ||43||

tasmātpraṇamya praṇidhāya kāyam
prasādayē tvāmahamīśamīḍyam |
pitēva putrasya sakhēva sakhyuḥ
priyaḥ priyāyārhasi dēva sōḍhum ||44||

adr̥ṣṭapūrvam hr̥ṣitō'smi dr̥ṣṭvā
bhayēna ca pravyathitam manō mē |
tadēva mē darśaya dēva rūpam
prasīda dēvēśa jagannivāsa ||45||

kirīṭinam gadinam cakrahastam
icchāmi tvām draṣṭumahaṁ tathaiva |
tēnaiva rūpēṇa caturbhujēna
sahasrabāhō bhava viśvamūrtē ||46||

śrī bhagavānuvāca -

mayā prasannēna tavārjunēdaṁ

rūpaṁ paraṁ darśitamātmayōgāt |

tējōmayam viśvamanantamādyam

yanmē tvadanyēna na dr̥ṣṭapūrvam ||47||

na vēdayajñādhyayanairna dānaiḥ

na ca kriyābhirna tapōbhirugraiḥ |

ēvamrūpaḥ śakya aham nṛlōkē

draṣṭum tvadanyēna kurupravīra ||48||

mā tē vyathā mā ca vimūḍhabhāvaḥ

dr̥ṣṭvā rūpaṁ ghōramidr̥ṁmamēdam |

vyapētabhīḥ prītamanāḥ punastvam

tadēva mē rūpamidam prapaśya ||49||

sañjaya uvāca -

ityarjunaṁ vāsudēvastathōktvā

svakaṁ rūpaṁ darśayāmāsa bhūyaḥ |

āśvāsayāmāsa ca bhītamēnaṁ

bhūtvā punaḥ saumyavapurmahātmā ||50||

arjuna uvāca -

dr̥ṣṭvēdaṁ mānuṣaṁ rūpaṁ

tava saumyaṁ janārdana |

idānīmasmi samvṛttaḥ

sacētāḥ prakṛtiṁ gataḥ ||51||

śrī bhagavānuvāca -

sudurdarśamidaṁ rūpaṁ

dr̥ṣṭavānasi yanmama |

dēvā apyasya rūpasya

nityaṁ darśanakāṅkṣiṇaḥ ||52||

nāhaṁ vēdairna tapasā

na dānēna na cējyayā |

śakya ēvaṁvidhō draṣṭuṁ

dr̥ṣṭavānasi mām yathā ||53||

bhaktyā tvananyayā śakyaḥ

ahamēvaṁvidhō'rjuna |

jñātuṁ draṣṭuṁ ca tattvēna

pravēṣṭuṁ ca parantapa ||54||

matkarmakṛṇmatparamaḥ

madbhaktaḥ saṅgavarjitaḥ |

nirvairāḥ sarvabhūtēṣu

yaḥ sa māmēti pāṇḍava ||55||

|| ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-saṁvādē

viśvarūpa-sandarśana-yōgō nāma

ēkādaśō'dhyāyaḥ ||

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

॥ Atha Dvādaśo'dhyāyaḥ ॥

Bhakti-Yōgaḥ

arjuna uvāca -

ēvaṁ satatayuktā yē
 bhaktāstvām paryupāsātē |
 yē cāpyakṣaramavyaktaṁ
 tēṣāṁ kē yōgavittamāḥ ||1||

śrī bhagavānuvāca -

mayyāvēśya manō yē mām
 nityayuktā upāsātē |
 śraddhayā parayōpētāḥ
 tē mē yuktatamā matāḥ ||2||

yē tvakṣaramanirdēśyam
 avyaktaṁ paryupāsātē |
 sarvatragamacintyaṁ ca
 kūṭasthamacalaṁ dhruvam ||3||

sanniyamyēndriyagrāmaṁ
 sarvatra samabuddhayaḥ |
 tē prāpnuvanti māmēva
 sarvabhūtahitē ratāḥ ||4||

klēśo'dhikatarastēṣām
 avyaktāsaktacētasām |
 avyaktā hi gatirduḥkhaṁ
 dēhavadbhiravāpyatē ||5||

yē tu sarvāṇi karmāṇi
mayi sannyasya matparāḥ |
ananyēnaiva yōgēna
mām dhyāyanta upāsatē ||6||

tēṣāmahaṁ samuddhartā
mṛtyusaṁsārasāgarāt |
bhavāmi nacirātpārtha
mayyāvēśitacētasām ||7||

mayyēva mana ādhatsva
mayi buddhiṁ nivēśaya |
nivasiṣyasi mayyēva
ata ūrdhvaṁ na saṁśayaḥ ||8||

atha cittaṁ samādhātum
na śaknōṣi mayi sthīram |
abhyāsayōgēna tataḥ
māmicchāptum dhanañjaya ||9||

abhyāsē'pyasamarthō'si
matkarmaparamō bhava |
madarthamapi karmāṇi
kurvansiddhimavāpsyasi ||10||

athaitadapyaśaktō'si
kartum madyōgamāśritaḥ |
sarvakarmaphalatyāgaṁ
tataḥ kuru yatātmavān ||11||

śrēyō hi jñānamabhyāsāt
 jñānāddhyānaṁ viśiṣyatē |
 dhyānātkarmaphalatyāgaḥ
 tyāgācchāntirnantaram ||12||

advēṣṭā sarvabhūtānām
 maitraḥ karuṇa ēva ca |
 nirmamō nirahaṅkāraḥ
 samaduḥkhasukhaḥ kṣamī ||13||

santuṣṭaḥ satataṁ yōgī
 yatātmā dṛḍhaniścayaḥ |
 mayyarpitamanōbuddhiḥ
 yō madbhaktaḥ sa mē priyaḥ ||14||

yasmānṇōdvijatē lōkaḥ
 lōkānṇōdvijatē ca yaḥ |
 harṣāmarṣabhayōdvēgaiḥ
 muktō yaḥ sa ca mē priyaḥ ||15||

anapēkṣaḥ śucirdakṣaḥ
 udāsīnō gatavyathaḥ |
 sarvārambhaparityāgī
 yō madbhaktaḥ sa mē priyaḥ ||16||

yō na hr̥ṣyati na dvēṣṭi
 na śōcati na kāṅkṣati |
 śubhāśubhaparityāgī
 bhaktimānyaḥ sa mē priyaḥ ||17||

samaḥ śatrau ca mitrē ca
tathā mānāpamānayōḥ |
śītōṣṇasukhaduḥkhēṣu
samaḥ saṅgavivarjitaḥ ||18||

tulyanindāstutirmaunī
santuṣṭō yēna kēnacit |
anikētaḥ sthīramatiḥ
bhaktimānmē priyō naraḥ ||19||

yē tu dharmyāmṛtamidaṁ
yathōktaṁ paryupāsatē |
śraddadhānā matparamāḥ
bhaktāstē'tīva mē priyāḥ ||20||

|| ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-saṁvādē
bhakti-yōgō nāma dvādaśō'dhyāyaḥ ||

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

॥ Atha Trayōdaśō'dhyāyaḥ ॥

Kṣētrakṣētrajña-Vibhāga-Yōgaḥ

arjuna uvāca -

prakṛtiṁ puruṣaṁ caiva

ḥkṣētraṁ ḥkṣētrajñamēva ca ।

ētata vēditumicchāmi

jñānaṁ jñēyaṁ ca kēśava ॥0*॥

śrī bhagavānuvāca -

idaṁ śarīraṁ kauntēya

ḥkṣētramityabhidhīyatē ।

ētadyō vētti taṁ prāhuḥ

ḥkṣētrajña ita tadvidaḥ ॥1॥

ḥkṣētrajñaṁ cāpi māṁ viddhi

sarvakṣētrēṣu bhārata ।

ḥkṣētrakṣētrajñayōrjñānaṁ

yattajñānaṁ mataṁ mama ॥2॥

tatkṣētraṁ yacca yādṛkca

yadvikāri yataśca yat ।

sa ca yō yatprabhāvaśca

tatsamāsēna mē śṛṇu ॥3॥

rṣibhirbahudhā gītaṁ

chandōbhirvidhaiḥ pṛthak ।

brahmasūtrapadaīścaiva

hētumadbhirviniścitaiḥ ॥4॥

mahābhūtānyahaṅkāraḥ
buddhiravyaktamēva ca |
indriyāṇi daśaikam ca
pañca cēndriyagōcaraḥ ||5||

icchā dvēṣaḥ sukhaṁ duḥkhaṁ
saṅghātaścētanā dhṛtiḥ |
ētatksētram samāsēna
savikāramudāhṛtam ||6||

amānitvamadambhitvam
ahimsā kṣāntirārjavam |
ācāryōpāsanam śaucaṁ
sthairyamātmavinigrahaḥ ||7||

indriyārthēṣu vairāgyam
anahaṅkāra ēva ca |
janmamṛtyujarāvyādhi-
duḥkhadōṣānudarśanam ||8||

asaktiranabhiṣvaṅgaḥ
putradāragṛhādiṣu |
nityam ca samacittatvam
iṣṭāniṣṭōpapattiṣu ||9||

mayi cānanyayōgēna
bhaktiravyabhicāriṇī |
viviktadēśasēvitvam
aratirjanasaṁsadi ||10||

adhyātmajñānanityatvaṃ
 tattvajñānārthadarśanam |
 ētajñānamiti prōktam
 ajñānaṃ yadatō'nyathā ||11||

jñēyaṃ yattatpravakṣyāmi
 yajjñātvā'mṛtamaśnutē |
 anādimatparaṃ brahma
 na sattannāsaducyatē ||12||

sarvataḥ pāṇipādaṃ tat
 sarvatō'kṣīśirōmukham |
 sarvataḥ śrutimallōkē
 sarvamāvṛtya tiṣṭhati ||13||

sarvēndriyaguṇābhāsaṃ
 sarvēndriyavivarjitam |
 asaktaṃ sarvabhṛccaiva
 nirguṇaṃ guṇabhōkṛca ||14||

bahirantaśca bhūtānām
 acaraṃ caramēva ca |
 sūkṣmatvāttadavijñēyaṃ
 dūrasthaṃ cāntikē ca tat ||15||

avibhaktam ca bhūtēṣu
 vibhaktamiva ca sthitam |
 bhūtabhartṛ ca tajjñēyaṃ
 grasiṣṇu prabhaviṣṇu ca ||16||

jyōtiṣāmapi tajjyōtiḥ
tamaśaḥ paramucyatē |
jñānaṁ jñēyaṁ jñānagamyam
ḥṛdi sarvasya viṣṭhitam ||17||

iti kṣētraṁ tathā jñānaṁ
jñēyaṁ cōktaṁ samāsataḥ |
madbhakta ētadvijñāya
madbhāvāyōpapadyatē ||18||

prakṛtiṁ puruṣaṁ caiva
viddhyanādī ubhāvapi |
vikārāmśca guṇāmścaiva
viddhi prakṛtisambhavān ||19||

kāryakaraṇakartṛtvē
hētuḥ prakṛtirucyatē |
puruṣaḥ sukhaduḥkhānām
bhōkṛtvē hēturucyatē ||20||

puruṣaḥ prakṛtisthō hi
bhukṭē prakṛtijānguṇān |
kāraṇaṁ guṇasaṅgō'sya
sadasadyōnijanmasu ||21||

upadraṣṭā'numantā ca
bhartā bhōktā mahēśvaraḥ |
paramātmēti cāpyuktaḥ
dēhē'sminpuruṣaḥ paraḥ ||22||

ya ēvaṁ vētti puruṣaṁ
 prakṛtiṁ ca guṇaiḥ saha |
 sarvathā vartamānō'pi
 na sa bhūyō'bhijāyatē ||23||

dhyānēnātmani paśyanti
 kēcidātmānamātmanā |
 anyē sāṅkhyēna yōgēna
 karmayōgēna cāparē ||24||

anyē tvēvamajānantaḥ
 śrutvā'nyēbhya upāsatē |
 tē'pi cātitarantyēva
 mṛtyuṁ śrutiparāyaṇāḥ ||25||

yāvatsañjāyatē kiñcit
 sattvaṁ sthāvarajaṅgamam |
 kṣētrakṣētrajñasaṁyōgāt
 tadviddhi bharatarṣabha ||26||

samaṁ sarvēṣu bhūtēṣu
 tiṣṭhantaṁ paramēśvaram |
 vinaśyatsvavinaśyantaṁ
 yaḥ paśyati sa paśyati ||27||

samaṁ paśyanhi sarvatra
 samavasthitamīśvaram |
 na hinastyātmanā'tmānaṁ
 tatō yāti parām gatim ||28||

prakṛtyaiva ca karmāṇi
kriyamāṇāni sarvaśaḥ |
yaḥ paśyati tathā"tmānam
akartāraṁ sa paśyati ||29||

yadā bhūtapṛthagbhāvam
ēkasthanupaśyati |
tata ēva ca vistāraṁ
brahma sampadyatē tadā ||30||

anāditvānnirguṇatvāt
paramātmāyamavyayaḥ |
śarīrasthō'pi kauntēya
na karōti na lipyatē ||31||

yathā sarvagataṁ saukṣmyāt
ākāśaṁ nōpalipyatē |
sarvatrāvasthitō dēhē
tathā"tmā nōpalipyatē ||32||

yathā prakāśayatyēkaḥ
kṛtsnaṁ lōkamimaṁ raviḥ |
kṣētraṁ kṣētrī tathā kṛtsnaṁ
prakāśayati bhārata ||33||

kṣētrakṣētrajñayōrēvam
antaraṁ jñānacakṣuṣā |
bhūtaprakṛtimōkṣaṁ ca
yē viduryānti tē param ||34||

॥ ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-saṁvādē
kṣētrakṣētrañña-vibhāga-yōgō nāma
trayōdaśō'dhyāyaḥ ॥

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

॥ Atha Caturdaśo'dhyāyaḥ ॥

Guṇatraya-Vibhāga-Yōgaḥ

śrī bhagavānuvāca -

param bhūyaḥ pravakṣyāmi

jñānānām jñānamuttamam ।

yajjñātvā munayaḥ sarvē

parām siddhimitō gatāḥ ॥1॥

idaṁ jñānamupāśritya

mama sādharmaṁāgatāḥ ।

sargē'pi nōpajāyantē

pralayē na vyathanti ca ॥2॥

mama yōnirmahadbrahma

tasmingarbhāṁ dadhāmyaham ।

sambhavaḥ sarvabhūtānām

tatō bhavati bhārata ॥3॥

sarvayōniṣu kauntēya

mūrtayaḥ sambhavanti yāḥ ।

tāsām brahma mahadyōniḥ

aham bījapradaḥ pitā ॥4॥

sattvaṁ rajastama iti

guṇāḥ prakṛtisambhavāḥ ।

nibadhnanti mahābāhō

dēhē dēhinamavyayam ॥5॥

tatra sattvaṁ nirmalatvāt
 prakāśakamanāmayam |
 sukhasaṅgēna badhnāti
 jñānasaṅgēna cānagha ||6||

rajō rāgātmakaṁ viddhi
 tṛṣṇāsaṅgasamudbhavam |
 tannibadhnāti kauntēya
 karmasaṅgēna dēhinam ||7||

tamastvajñānajaṁ viddhi
 mōhanam sarvadēhinām |
 pramādālasyanidrābhiḥ
 tannibadhnāti bhārata ||8||

sattvaṁ sukhē sañjayati
 rajaḥ karmaṇi bhārata |
 jñānamāvṛtya tu tamaḥ
 pramādē sañjayatyuta ||9||

rajastamaścābhibhūya
 sattvaṁ bhavati bhārata |
 rajaḥ sattvaṁ tamaścaiva
 tamaḥ sattvaṁ rajastathā ||10||

sarvadvārēṣu dēhē'smin
 prakāśa upajāyatē |
 jñānam yadā tadā vidyāt
 vivṛddham sattvamityuta ||11||

lōbhaḥ pravṛttirārambhaḥ
karmaṇāmaśamaḥ sprhā |
rajasyētāni jāyantē
vivṛddhē bharatarṣabha ||12||

aparakāśō'pravṛttiśca
pramādō mōha ēva ca |
tamasyētāni jāyantē
vivṛddhē kurunandana ||13||

yadā sattvē pravṛddhē tu
pralayaṁ yāti dēhabhṛt |
tadōttamavidāṁ lōkān
amalānpratipadyatē ||14||

rajasi pralayaṁ gatvā
karmasaṅgiṣu jāyatē |
tathā pralīnastamasi
mūḍhayōniṣu jāyatē ||15||

karmaṇaḥ sukṛtasyāhuḥ
sāttvikāṁ nirmalāṁ phalam |
rajasastu phalāṁ duḥkham
ajñānaṁ tamaśaḥ phalam ||16||

sattvātsañjāyatē jñānaṁ
rajasō lōbha ēva ca |
pramādamōhau tamaśaḥ
bhavatō'jñānamēva ca ||17||

ūrdhvaṃ gacchanti sattvasthāḥ
 madhyē tiṣṭhanti rājasāḥ |
 jaghanyaguṇavṛttisthāḥ
 adhō gacchanti tāmasāḥ ||18||

nānyam guṇēbhyaḥ kartāram
 yadā draṣṭā'nupaśyati |
 guṇēbhyaśca paraṃ vētti
 madbhāvaṃ sō'dhigacchati ||19||

guṇānētānatīya trīn
 dēhī dēhasamudbhavān |
 janmamṛtyujarāduḥkhaiḥ
 vimuktō'mṛtamaśnutē ||20||

arjuna uvāca -

kairliṅgaistrīnguṇānētān
 atītō bhavati prabhō |
 kimācāraḥ katham caitān
 trīnguṇānavartatē ||21||

śrī bhagavānuvāca -

prakāśam ca pravṛttiṃ ca
 mōhamēva ca pāṇḍava |
 na dvēṣṭi sampravṛttāni
 na nivṛttāni kāṅkṣati ||22||

udāsīnavadāsīnaḥ
 guṇairyō na vicālyatē |

guṇā vartanta ityēva
yō'vatiṣṭhati nēngatē ||23||

samaduḥkhasukhaḥ svasthaḥ
samalōṣṭāsmakāñcanaḥ |
tulyapriyāpriyō dhīraḥ
tulyanindātmasamstutiḥ ||24||

mānāpamānayōstulyaḥ
tulyō mitrāripakṣayōḥ |
sarvārambhaparityāgī
guṇātītaḥ sa ucyatē ||25||

mām ca yō'vyabhicārēṇa
bhaktiyōgēna sēvatē |
sa guṇānsamatītyaitān
brahmabhūyāya kalpatē ||26||

brahmaṇō hi pratiṣṭhā'ham
amṛtasyāvyayasya ca |
śāśvatasya ca dharmasya
sukhasyaikāntikasya ca ||27||

||ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-saṁvādē
guṇatraya-vibhāga-yōgō nāma caturdaśō'dhyāyaḥ||

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

॥ Atha Pañcadaśō'dhyāyaḥ ॥

Puruṣōttama-Prāpti-Yōgaḥ

śrī bhagavānuvāca -

ūrdhvamūlamadhaḥ śākham

aśvattham̐ prāhuravyayam |

chandāmsi yasya parṇāni

yastam̐ vēda sa vēdavit ||1||

adhaścōrdhvam̐ prasṛtāstasya śākhāḥ

guṇappravṛddhā viṣayappravālāḥ |

adhaśca mūlānyanusantatāni

karmānubandhīni manuṣyalōkē ||2||

na rūpamasyēha tathōpalabhyatē

nāntō na cādirna ca sampratiṣṭhā |

aśvatthamēnam̐ suvirūḍḍhamūlam

asaṅgaśastrēṇa dṛḍhēna chittvā ||3||

tataḥ padaṁ tatparimārgitavyam̐

yasmingatā na nivartanti bhūyaḥ |

tamēva cādyam̐ puruṣam̐ prapadyē

yataḥ pravṛttiḥ prasṛtā purāṇī ||4||

nirmānamōhā jitasāṅgadōṣāḥ

adhyātmanityā vinivṛttakāmāḥ |

dvandvairvimuktāḥ sukhaduḥkhasañjñaiḥ

gacchantyamūḍhāḥ padamavyayam̐ tat ||5||

na tadbhāsayatē sūryaḥ
na śaśāṅkō napāvakaḥ
yadgatvā na nivartantē
taddhāma paramaṁ mama ||6||

mamaivāṁśō jīvalōkē
jīvabhūtaḥ sanātanaḥ |
manaḥ ṣaṣṭhānīndriyāṇi
prakṛtisthāni karṣati ||7||

śarīraṁ yadavāpnōti
yaccāpyutkrāmatīśvaraḥ |
grhītvaitāni samyāti
vāyurgandhānivāśayāt ||8||

śrōtraṁ cakṣuḥ sparśanaṁ ca
rasanaṁ ghrāṇamēva ca |
adhiṣṭhāya manaścāyaṁ
viṣayānupasēvatē ||9||

utkrāmanam sthitam vā'pi
bhuñjanaṁ vā guṇānvitam |
vimūḍhā nānupaśyanti
paśyanti jñānacakṣuṣaḥ ||10||

yatantō yōginaścainaṁ
paśyantyātmanyavasthitam |
yatantō'pyakṛtātmanaḥ
nainaṁ paśyantyacētasah ||11||

yadādityagataṁ tējaḥ
 jagadbhāsayatē'khilam |
 yaccandramasi yaccāgnau
 tattējō viddhi māmakam ||12||

gāmāviśya ca bhūtāni
 dhārayāmyahamōjasā |
 puṣṇāmi cauṣadhīḥ sarvāḥ
 sōmō bhūtvā rasātmakaḥ ||13||

ahaṁ vaiśvānarō bhūtvā
 prāṇinām dēhamāśritaḥ |
 prāṇāpānasamāyuktaḥ
 pacāmyannaṁ caturvidham ||14||

sarvasya cāham hṛdi sanniviṣṭaḥ
 mattaḥ smṛtirjñānamapōhanaṁ ca |
 vēdaiśca sarvairahamēva vēdyah
 vēdāntakṛdvēdavidēva cāham ||15||

dvāvimau puruṣau lōkē
 kṣaraścākṣara ēva ca |
 kṣaraḥ sarvāṇi bhūtāni
 kūṭasthō'kṣara ucyatē ||16||

uttamaḥ puruṣastvanyaḥ
 paramātmētyudāhṛtaḥ |
 yō lōkatrayamāviśya
 bibhartyavyaya īśvaraḥ ||17||

yasmātkṣaramatītō'ham
akṣarādapi cōttamaḥ |
atō'smi lōkē vēdē ca
prathitaḥ puruṣōttamaḥ ||18||

yō māmēvamasammūḍhaḥ
jānāti puruṣōttamam |
sa sarvavid bhajati mām
sarvabhāvēna bhārata ||19||

iti guhyatamaṁ śāstram
idamuktaṁ mayā'nagha |
ētadbuddhvā buddhimānsyāt
kṛtakṛtyaśca bhārata ||20||

|| ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-saṁvādē
puruṣōttama-prāpti-yōgō nāma
pañcadaśō'dhyāyaḥ ||

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

॥ Atha Śōḍaśō'dhyāyaḥ ॥

Daivāsura-Sampad-Vibhāga-Yōgaḥ

śrī bhagavānuvāca -

abhayaṁ sattvasaṁśuddhiḥ

jñānayōgavyavasthitiḥ ।

dānaṁ damaśca yajñaśca

svādhyāyastapa ārjavam ॥1॥

ahimsā satyamakrōdhaḥ

tyāgaḥ śāntirapaiśunam ।

dayā bhūtēṣvalōluptvaṁ

mārdavaṁ hrīracāpalam ॥2॥

tējaḥ kṣamā dhṛtiḥ śaucam

adrōhō nātimānitā ।

bhavanti sampadaṁ daivīm

abhijātasya bhārata ॥3॥

dambhō darpō'bhimānaśca

krōdhaḥ pārūṣyamēva ca ।

ajñānaṁ cābhijātasya

pārtha sampadamāsurīm ॥4॥

daivī sampadvimōkṣāya

nibandhāyāsuri matā ।

mā śucaḥ sampadaṁ daivīm

abhijātō'si pāṇḍava ॥5॥

dvau bhūtasargau lōkē'smin
daiva āsura ēva ca |
daivō vistaraśaḥ prōktaḥ
āsuram pārtha mē śṛṇu ||6||

pravṛttim ca nivṛttim ca
janā na vidurāsurāḥ |
na śaucam nāpi cācāraḥ
na satyam tēṣu vidyatē ||7||

asatyamapraṭiṣṭham tē
jagadāhuranīśvaram |
aparasparasambhūtam
kimanyatkāmahaitukam ||8||

ētām drṣṭimavaṣṭabhya
naṣṭātmānō'lpabuddhayaḥ |
prabhavantyugrakarmāṇaḥ
kṣayāya jagatō'hitāḥ ||9||

kāmamāśritya duṣpūram
dambhamānamadānvitāḥ |
mōhādgrhītvā'sadgrāhān
pravartantē'sucivratāḥ ||10||

cintāmaparimēyām ca
pralayāntāmupāśritāḥ |
kāmōpabhōgaparamāḥ
ētāvaditi niścītāḥ ||11||

āśāpāśaśatairbaddhāḥ
 kāmakrōdhaparāyaṇāḥ |
 ihantē kāmabhōgārtham
 anyāyēnārthasañcayān ||12||

idamadya mayā labdham
 imaṁ prāpsyē manōratham |
 idamastīdamapi mē
 bhaviṣyati punardhanam ||13||

asau mayā hataḥ śatruḥ
 haniṣyē cāparānapi |
 īśvarō'hamahaṁ bhōgī
 siddhō'haṁ balavānsukhī ||14||

āḍhyō'bhijanavānasmi
 kō'nyō'sti sadṛśō mayā |
 yakṣyē dāsyāmi mōdiṣyē
 ityajñānavimōhitāḥ ||15||

anēkacittavibhrāntāḥ
 mōhajālasamāvṛtāḥ |
 prasaktāḥ kāmabhōgēṣu
 patanti narakē'sucau ||16||

ātmasambhāvitāḥ stabdhāḥ
 dhanamānamadānvitāḥ |
 yajantē nāmayajñaistē
 dambhēnāvidhipūrvakam ||17||

ahaṅkāraṁ balaṁ darpaṁ
kāmaṁ krōdhaṁ ca saṁśritāḥ |
māmātmaparadēhēṣu
pradviṣantō'bhyasūyakāḥ ||18||

tānaḥaṁ dviṣataḥ krūrān
saṁsārēṣu narādhamān |
kṣipāmyajasramaśubhān
āsurīṣvēva yōniṣu ||19||

āsurīm yōnimāpannāḥ
mūḍhā janmani janmani |
māmaprāpyaiva kauntēya
tatō yāntyadhamām gatim ||20||

trividhaṁ narakasyēdaṁ
dvāraṁ nāśanamātmanaḥ |
kāmaḥ krōdhastathā lōbhaḥ
tasmādētattrayaṁ tyajēt ||21||

ētairvimuktaḥ kauntēya
tamōdvāraistribhirnaraḥ |
ācaratyātmanaḥ śrēyaḥ
tatō yāti parām gatim ||22||

yaḥ śāstravidhimutsṛjya
vartatē kāmakārataḥ |
na sa siddhimavāpnōti
na sukhaṁ na parām gatim ||23||

tasmācchāstram pramāṇam tē
kāryākāryavyavasthitau |
jñātvā śāstravidhānōktaṁ
karma kartumihārhasi ||24||

|| ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-saṁvādē
daivāsura-sampad-vibhāga-yōgō nāma
ṣōḍaśō'dhyāyaḥ ||

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

॥ Atha Saptadaśo'dhyāyaḥ ॥

Śraddhātraya-Vibhāga-Yōgaḥ

arjuna uvāca -

yē śāstravidhimutsṛjya

yajantē śraddhayānvitāḥ ।

tēṣāṁ niṣṭhā tu kā kṛṣṇa

sattvamāhō rajastamaḥ ॥1॥

śrī bhagavānuvāca -

trividhā bhavati śraddhā

dēhinām sā svabhāvajā ।

sāttvikī rājasī caiva

tāmasī cēti tām śṛṇu ॥2॥

sattvānurūpā sarvasya

śraddhā bhavati bhārata ।

śraddhāmayō'yaṁ puruṣaḥ

yō yacchraddhaḥ sa ēva saḥ ॥3॥

yajantē sāttvikā dēvān

yakṣarākṣāṁsi rājasāḥ ।

prētān bhūtagaṇāmścānyē

yajantē tāmasā janāḥ ॥4॥

aśāstravihitam ghōram

tapyantē yē tapō janāḥ ।

dambhāhaṅkārasaṁyuktāḥ

kāmarāgabalanvitāḥ ॥5॥

karśayantaḥ śarīrasthaṁ
 bhūtagrāmamacētaḥ |
 mām caivāntaḥ śarīrasthaṁ
 tān viddhyāsuraniścayān ||6||

āhārastvapi sarvasya
 trividhō bhavati priyaḥ |
 yajñastapastathā dānaṁ
 tēṣāṁ bhēdamimaṁ śṛṇu ||7||

āyussattvabalārōgya-
 sukhaprītivivardhanaḥ |
 rasyāḥ snigdhāḥ sthirā hṛdyāḥ
 āhārāḥ sāttvikapriyāḥ ||8||

kaṭvamlalavaṇātyuṣṇa-
 tikṣṇarūkṣavidāhinaḥ |
 āhārā rājasasyēṣṭāḥ
 duḥkhaśōkāmayapradāḥ ||9||

yātayāmaṁ gatarasaṁ
 pūti paryuṣitaṁ ca yat |
 ucchiṣṭamapi cāmēdhyaṁ
 bhōjanaṁ tāmasapriyam ||10||

aphalākāṅkṣibhiryajñāḥ
 vidhidrṣṭō ya ijayatē |
 yaṣṭavyamēvēti manaḥ
 samādhāya sa sāttvikaḥ ||11||

abhisandhāya tu phalaṁ
dambhārthamapi caiva yat |
ijyatē bharataśrēṣṭha
taṁ yajñam viddhi rājasam ||12||

vidhihīnamasṛṣṭānnaṁ
mantrahīnamadakṣiṇam |
śraddhāviraḥitaṁ yajñam
tāmasaṁ paricakṣatē ||13||

dēvadvijaguruprājña-
pūjanaṁ śaucamārjavam |
brahmacaryamahimsā ca
śārīraṁ tapa ucyatē ||14||

anudvēgakaram vākyam
satyam priyahitam ca yat |
svādhyāyābhyasanaṁ caiva
vāñmayam tapa ucyatē ||15||

manaḥprasādaḥ saumyatvaṁ
maunamātmavinigrahaḥ |
bhāvasaṁśuddhurityētat
tapō mānasamucyatē ||16||

śraddhayā parayā taptam
tapastat trividhaṁ naraīḥ |
aphalākāṅkṣibhiryuktaiḥ
sāttvikam paricakṣatē ||17||

satkāramānapūjārtham
tapō dambhēna caiva yat |
kriyatē tadiha prōktaṁ
rājasam calamadhruvam ||18||

mūḍhagrāhēṇātmanō yat
pīḍayā kriyatē tapaḥ |
parasyōtsādanārtham vā
tattāmasamudāhṛtam ||19||

dātavyamiti yaddānam
dīyatē'nupakāriṇē |
dēśē kālē ca pātrē ca
taddānam sāttvikam smṛtam ||20||

yattu pratyupakārārtham
phalamuddiśya vā punaḥ |
dīyatē ca parikliṣtam
taddānam rājasam smṛtam ||21||

adēśakālē yaddānam
apātrēbhyaśca dīyatē |
asatkṛtamavajñātam
tattāmasamudāhṛtam ||22||

ōm tatsaditi nirdēśaḥ
brahmaṇastrividhaḥ smṛtaḥ |
brāhmaṇāstēna vēdāśca
yajñāśca vihitāḥ purā ||23||

tasmād ōm ityudāhṛtya
yajñadānatapaḥkriyāḥ |
pravartantē vidhānōktāḥ
satataṁ brahmavādinām ||24||

tadityanabhisandhāya
phalaṁ yajñatapaḥkriyāḥ |
dānakriyāśca vividhāḥ
kriyantē mōkṣakāṅkṣibhiḥ ||25||

sadbhāvē sādhubhāvē ca
sadyētat prayujyatē |
praśastē karmaṇi tathā
sacchabdaḥ pārtha yujyatē ||26||

yajñē tapasi dānē ca
sthiṭiḥ saditi cōcyatē |
karma caiva tadarthīyaṁ
sadyēvābhidhīyatē ||27||

aśraddhayā hutam dattam
tapastaptam kṛtam ca yat |
asadyucyatē pārtha
na ca tatprētya nō iha ||28||

|| ōm tatsaditi śrīmadbhagavadgītāsu upaniṣatsu
brahmavidyāyām yōgaśāstrē śrīkṛṣṇārjuna-
samvādē śraddhātraya-vibhāga-yōgō nāma
saptadaśō'dhyāyaḥ ||

॥ Ōm Śrī Paramātmanē Namaḥ ॥

॥ Atha Aṣṭādaśo'dhyāyaḥ ॥

Mōkṣa-Sannyāsa-Yōgaḥ

arjuna uvāca -

sannyāsasya mahābāhō
 tattvamicchāmi vēditum ।
 tyāgasya ca hr̥ṣīkēśa
 pṛthakkēśiniṣūdana ॥1॥

śrī bhagavānuvāca -

kāmyānām karmaṇām nyāsaṁ
 sannyāsaṁ kavayō viduḥ ।
 sarvakarmaphalatyāgaṁ
 prāhustyāgaṁ vicakṣaṇāḥ ॥2॥

tyājyaṁ dōṣavadityēkē
 karma prāhurmanīṣiṇaḥ ।
 yajñadānatapaḥ karma
 na tyājyamiti cāparē ॥3॥

niścayaṁ śṛṇu mē tatra
 tyāgē bharatasattama ।
 tyāgō hi puruṣavyāghra
 trividhaḥ samprakīrtitaḥ ॥4॥

yajñadānatapaḥkarma
 na tyājyaṁ kāryamēva tat ।
 yajñō dānaṁ tapaścaiva
 pāvanāni manīṣiṇām ॥5॥

ētānyapi tu karmāṇi
saṅgaṁ tyaktvā phalāni ca |
kartavyānīti mē pārtha
nīścitaṁ matamuttamam ||6||

niyatasya tu sannyāsaḥ
karmaṇō nōpapadyatē |
mōhāttasya parityāgaḥ
tāmasaḥ parikīrtitaḥ ||7||

duḥkhamityēva yatkarma
kāyaklēśabhayāttyajēt |
sa kṛtvā rājasam tyāgam
naiva tyāgaphalam labhēt ||8||

kāryamityēva yatkarma
niyataṁ kriyatē'rjuna |
saṅgaṁ tyaktvā phalam caiva
sa tyāgaḥ sāttvikō mataḥ ||9||

na dvēṣṭyakuśalam karma
kuśalē nānuṣajjatē |
tyāgī sattvasamāviṣṭaḥ
mēdhāvī chinnaśaṁśayaḥ ||10||

na hi dēhabhṛtā śakyam
tyaktum karmāṇyaśēṣataḥ |
yastu karmaphalatyāgī
sa tyāgītyabhidhīyatē ||11||

aniṣṭamiṣṭam miśram ca
 trividham karmaṇaḥ phalam |
 bhavatyatyāginām prētya
 na tu sannyāsinām kvacit ||12||

pañcaitāni mahābāhō
 kāraṇāni nibōdha mē |
 sāṅkhyē kṛtāntē prōktāni
 siddhayē sarvakarmaṇām ||13||

adhiṣṭhānam tathā kartā
 karaṇam ca pṛthagvidham |
 vividhāśca pṛthakcēṣṭāḥ
 daivam caivātra pañcamam ||14||

śarīravānmanōbhīryat
 karma prārabhatē naraḥ |
 nyāyām vā viparītam vā
 pañcaitē tasya hētavaḥ ||15||

tatraivaṁ sati kartāram
 ātmānam kēvalam tu yaḥ |
 paśyatyakṛtabuddhitvāt
 na sa paśyati durmatih ||16||

yasya nāhaṅkṛtō bhāvaḥ
 buddhiryasya na lipyatē |
 hatvā'pi sa imāllōkān
 na hanti na nibadhyatē ||17||

jñānaṁ jñēyaṁ parijñātā
trividhā karmacōdanā |
karaṇaṁ karma kartēti
trividhaḥ karmasaṅgrahaḥ ||18||

jñānaṁ karma ca kartā ca
tridhaiva guṇabhēdataḥ |
prōcyatē guṇasaṅkhyānē
yathāvacchrṇu tānyapi ||19||

sarvabhūtēṣu yēnaikaṁ
bhāvamavyayamīkṣatē |
avibhaktaṁ vibhaktēṣu
tajjñānaṁ viddhi sāttvikam ||20||

pr̥thaktvēna tu yajjñānaṁ
nānābhāvān pr̥thagvidhān |
vētti sarvēṣu bhūtēṣu
tajjñānaṁ viddhi rājasam ||21||

yattu kṛtsnavadēkasmin
kāryē saktamahaitukam |
atattvārthavadalpaṁ ca
tattāmasamudāhṛtam ||22||

niyataṁ saṅgarahitam
arāgadvēṣataḥ kṛtam |
aphalaprēpsunā karma
yattatsāttvikamucyatē ||23||

yattu kāmēpsunā karma
 sāhaṅkārēṇa vā punaḥ |
 kriyatē bahulāyāsam
 tadrājasamudāhṛtam ||24||

anubandham kṣayam himsām
 anapēkṣya ca pauraṣam |
 mōhādārabhyatē karma
 yattattāmasamucyatē ||25||

muktasaṅgō'nahamvādī
 dhṛtyutsāhasamanvitaḥ |
 siddhyasiddhyōrnirvikāraḥ
 kartā sāttvika ucyatē ||26||

rāgī karmaphalaprēpsuḥ
 lubdhō himsātmako'suciḥ |
 harṣaśōkānvitaḥ kartā
 rājasah parikīrtitaḥ ||27||

ayuktaḥ prākṛtaḥ stabdhaḥ
 śaṭhō naiṣkṛtikō'lasaḥ |
 viṣādī dīrghasūtrī ca
 kartā tāmasa ucyatē ||28||

buddhērbhēdam dhṛtēścaiva
 guṇatastrividham śṛṇu |
 prōcyamānamaśēṣēṇa
 pṛthaktvēna dhanañjaya ||29||

pravṛttim ca nivṛttim ca
kāryākāryē bhayābhayē |
bandham mōkṣam ca yā vētti
buddhiḥ sā pārtha sāttvikī ||30||

yayā dharmamadharmaṁ ca
kāryaṁ cākāryamēva ca |
ayathāvatprajānāti
buddhiḥ sā pārtha rājasī ||31||

adharmaṁ dharmamiti yā
manyatē tamasā'vṛtā |
sarvārthānviparītāmśca
buddhiḥ sā pārtha tāmasī ||32||

dhṛtyā yayā dhārayatē
manaḥ prāṇēndriyakriyāḥ |
yōgēnāvyabhicāriṇyā
dhṛtiḥ sā pārtha sāttvikī ||33||

yayā tu dharmakāmārthān
dhṛtyā dhārayatē'rjuna |
prasaṅgēna phalākāṅkṣī
dhṛtiḥ sā pārtha rājasī ||34||

yayā svapnaṁ bhayaṁ śōkaṁ
viśādaṁ madamēva ca |
na vimuñcati durmēdhāḥ
dhṛtiḥ sā tāmasī matā ||35||

sukhaṁ tvidānīm trividhaṁ
 śṛṇu mē bharatarṣabha |
 abhyāsādramatē yatra
 duḥkhāntaṁ ca nigacchati ||36||

yattadagrē viṣamiva
 pariṇāmē'mṛtōpamam |
 tatsukhaṁ sātṭvikaṁ prōktaṁ
 ātmabuddhiprasādajam ||37||

viṣayēndriyasam̐yōgāt
 yattadagrē'mṛtōpamam |
 pariṇāmē viṣamiva
 tatsukhaṁ rājasam̐ smṛtam ||38||

yadagrē cānubandhē ca
 sukhaṁ mōhanamātmanaḥ |
 nidrālasypmamādōtthaṁ
 tattāmasamudāhṛtam ||39||

na tadasti pṛthivyām vā
 divi dēvēṣu vā punaḥ |
 sattvaṁ prakṛtijairmuktaṁ
 yadēbhiḥ syāṭtribhirguṇaiḥ ||40||

brāhmaṇakṣatriyaviśām
 śūdrāṇām ca parantapa |
 karmāṇi pravibhaktāni
 svabhāvaprabhavaairguṇaiḥ ||41||

śamō damastapaḥ śaucam
kṣāntirārjavamēva ca |
jñānam vijñānamāstikyam
brahmakarma svabhāvajam ||42||

śauryam tējō dhṛtirdākṣyam
yuddhē cāpyapalāyanam |
dānamīśvarabhāvaśca
kṣātram karma svabhāvajam ||43||

kṛṣigaurakṣyavāñijyam
vaiśyakarma svabhāvajam |
paricaryātmakam karma
śūdrasyāpi svabhāvajam ||44||

svē svē karmaṇyabhirataḥ
samsiddhim labhatē naraḥ |
svakarmanirataḥ siddhim
yathā vindati tacchṛṇu ||45||

yataḥ pravṛttirbhūtānām
yēna sarvamidam tatam |
svakarmanā tamabhyarcya
siddhim vindati mānavaḥ ||46||

śrēyānsvadharmō viguṇaḥ
paradharmātsvanuṣṭhitāt |
svabhāvaniyatam karma
kurvannāpnōti kilbiṣam ||47||

sahajaṁ karma kauntēya
 sadōṣamapi na tyajēt |
 sarvārambhā hi dōṣēṇa
 dhūmēnāgnirivāvṛtāḥ ||48||

asaktabuddhiḥ sarvatra
 jītātmā vigataspr̥haḥ |
 naiṣkarmyasiddhiṁ paramāṁ
 sannyāsēnādhighacchati ||49||

siddhiṁ prāptō yathā brahma
 tathā"pnōti nibōdha mē |
 samāsēnaiva kauntēya
 niṣṭhā jñānasya yā parā ||50||

buddhyā viśuddhayā yuktaḥ
 dhṛtyā"tmānaṁ niyamyā ca |
 śabdādīnviṣayāṁstyaktvā
 rāgadvēṣau vyudasya ca ||51||

viviktasēvī laghvāśī
 yataavākkāyamānasaḥ |
 dhyānayōgaparō nityaṁ
 vairāgyaṁ samupāśritaḥ ||52||

ahaṅkāraṁ balaṁ darpaṁ
 kāmaṁ krōdhaṁ parigrahaṁ |
 vimucya nirmamaḥ śāntaḥ
 brahmabhūyāya kalpatē ||53||

brahmabhūtaḥ prasannātmā
na śōcati na kāṅkṣati |
samaḥ sarvēṣu bhūtēṣu
madbhaktim labhatē parām ||54||

bhaktyā māmabhijānāti
yāvānyaścāsmi tattvataḥ |
tatō mām tattvatō jñātvā
viśatē tadanantaram ||55||

sarvakarmāṇyapi sadā
kurvāṇō madvyapāśrayaḥ |
matprasādādavāpnōti
śāśvataṁ padamavyayam ||56||

cētasā sarvakarmāṇi
mayi sannyasya matparaḥ |
buddhiyōgamupāśritya
maccittaḥ satataṁ bhava ||57||

maccittaḥ sarvadurgāṇi
matprasādāttariṣyasi |
atha cēttvamahaṅkārāt
na śrōṣyasi vinaṅkṣyasi ||58||

yadahaṅkāramāśritya
na yōtsya iti manyasē |
mithyaiṣa vyavasāyastē
prakṛtistvām niyōkṣyati ||59||

svabhāvajēna kauntēya
 nibaddhaḥ svēna karmaṇā |
 kartuṁ nēcchasi yanmōhāt
 kariṣyasyavaśō'pi tat ||60||

īśvaraḥ sarvabhūtānām
 hr̥ddēśē'rjuna tiṣṭhati |
 bhrāmayansarvabhūtāni
 yantrārūḍhāni māyayā ||61||

tamēva śaraṇaṁ gaccha
 sarvabhāvēna bhārata |
 tatprasādātparāṁ śāntim
 sthānaṁ prāpsyasi śāśvatam ||62||

iti tē jñānamākhyātāṁ
 guhyādguhyataraṁ mayā |
 vimr̥syaitadaśēṣēṇa
 yathēcchasi tathā kuru ||63||

sarvaguhyatamaṁ bhūyaḥ
 śṛṇu mē paramaṁ vacaḥ |
 iṣṭō'si mē dṛḍhamiti
 tatō vakṣyāmi tē hitam ||64||

manmanā bhava madbhaktaḥ
 madyājī māṁ namaskuru |
 māmēvaiṣyasi satyaṁ tē
 pratijānē priyō'si mē ||65||

sarvadharmānparityajya
māmēkaṁ śaraṇaṁ vraja |
ahaṁ tvā sarvapāpēbhyaḥ
mōkṣayiṣyāmi mā śucaḥ ||66||

idaṁ tē nātapaskāya
nābhaktāya kadācana |
na cāśuśrūṣavē vācyam
na ca mām yō'bhyasūyati ||67||

ya imaṁ paramaṁ guhyaṁ
madbhaktēṣvabhīdhāsyati |
bhaktiṁ mayi parām kṛtvā
māmēvaiṣyatyasaṁśayaḥ ||68||

na ca tasmānmanuṣyēṣu
kaścinmē priyakṛttamaḥ |
bhavitā na ca mē tasmāt
anyaḥ priyatarō bhuvi ||69||

adhyēṣyatē ca ya imaṁ
dharmyaṁ saṁvādamāvayōḥ |
jñānayajñēna tēnāham
iṣṭaḥ syāmiti mē matiḥ ||70||

śraddhāvānanasūyaśca
śṛṇuyādapi yō naraḥ |
sō'pi muktaḥ śubhāllōkān
prāpnuyātpuṇyakarmaṇām ||71||

kaccidētacchrutaṁ pārtha
 tvayaikāgrēṇa cētasā |
 kaccidajñānasammōhaḥ
 pranaṣṭastē dhanañjaya ||72||

arjuna uvāca -

naṣṭō mōhaḥ smṛtirlabdhā
 tvatprasādānmayā'cyuta |
 sthitō'smi gatasandēhaḥ
 kariṣyē vacanaṁ tava ||73||

sañjaya uvāca -

ityaham vāsudēvasya
 pārthasya ca mahātmanaḥ |
 saṁvādamimamaśrauṣam
 adbhutaṁ rōmaharṣaṇam ||74||

vyāsaprasādācchrutavān
 imaṁ guhyatamaṁ param |
 yōgaṁ yōgēśvarātkṛṣṇāt
 sāksātkathayataḥ svayam ||75||

rājan saṁsmṛtya saṁsmṛtya
 saṁvādamimamadbhutam |
 kēśavārjunayōḥ puṇyaṁ
 hr̥ṣyāmi ca muhurmuhuḥ ||76||

tacca saṁsmṛtya saṁsmṛtya
 rūpamatyadbhutaṁ harēḥ |

vismayō mē mahānrājan
hṛṣyāmi ca punaḥ punaḥ ||77||

yatra yōgēśvaraḥ kṛṣṇaḥ
yatra pāṛthō dhanurdharaḥ |
tatra śrīrvijayō bhūtiḥ
dhruvā nīrmatirmama ||78||

||ōm tatsaditi śrīmanmahābhāratē
śatasāhasrikāyām saṁhitāyām vaiyāsikyām
śrīmadbhīṣmaparvaṇi śrīmadbhagavadgītāsu
upaniṣatsu brahmavidyāyām yōgāśāstrē
śrīkṛṣṇārjuna saṁvādē mōkṣasannyāsayōgōnāma
aṣṭādaśōdhyāyah||

Gītāmāhātmyam

dharōvāca -

bhagavan paramēśāna
 bhaktiravyabhicāriṇī |
 prārabdham bhujyamānasya
 katham bhavati hē prabhō ||1||

śrīviṣṇuruvāca -

prārabdham bhujyamānō hi
 gītābhyāsarataḥ sadā |
 sa muktaḥ sa sukhī lōkē
 karmaṇā nōpalipyatē ||2||

mahāpāpādipāpāni
 gītādhyānam karōti cēt |
 kvacitsparśam na kurvanti
 nalinīdalamambuvat ||3||

gītāyāḥ pustakam yatra
 yatra pāṭhaḥ pravartatē |
 tatra sarvāṇi tīrthāni
 prayāgādīni tatra vai ||4||

sarvē dēvāśca ṛṣayaḥ
 yōginaḥ pannagāśca yē |
 gōpālā gōpikā vā'pi
 nāradōddhavapārśadaiḥ ||5||

sahāyō jāyatē śīghram
yatra gītā pravartatē |
yatra gītāvicāraśca
paṭhanam pāṭhanam śrutam |
tatrāham niścitam pṛthvi
nivasāmi sadaiva hi ||6||

gītāśrayē'ham tiṣṭhāmi
gītā mē cōttamam gṛham |
gītājñānamupāsṛitya
trillōkānpālayāmyaham ||7||

gītā mē paramā vidyā
brahmarūpā na samśayaḥ |
ardhamātrākṣarā nityā
svānirvācyapadātmikā ||8||

cidānandēna kṛṣṇēna
prōktā svamukhatō'rjunam |
vēdatrayī parānandā
tattvārthajñānasamnyutā ||9||

yō'ṣṭādaśam japēnnityam
narō niścalamānasaḥ |
jñānasiddhim sa labhatē
tatō yāti param padam ||10||

pāṭhē'samarthaḥ sampūrṇē
tatō'rdham pāṭhamācarēt |

tadā gōdānajaṁ puṇyaṁ
labhatē nātra saṁśayaḥ ||11||

tribhāgaṁ paṭhamānastu
gaṅgāsnānaphalaṁ labhēt |
ṣaḍaṁśaṁ japamānastu
sōmayāgaphalaṁ labhēt ||12||

ēkādhyāyaṁ tu yō nityaṁ
paṭhatē bhaktisaṁyutaḥ |
rudralōkamavāpnōti
gaṇō bhūtvā vasēcciram ||13||

adhyāyaṁ ślōkapādaṁ vā
nityaṁ yaḥ paṭhatē naraḥ |
sa yāti naratām yāvat
manvantaraṁ vasundharē ||14||

gītāyāḥ ślōkadaśakaṁ
sapta pañca catuṣṭayaṁ |
dvau trīnēkaṁ tadardhaṁ vā
ślōkānām yaḥ paṭhēnnaraḥ ||15||

candralōkamavāpnōti
varṣāṇāmayutaṁ dhruvam |
gītāpāṭhasamāyuktaḥ
mṛtō mānuṣatām vrajēt ||16||

gītābhyāsaṁ punaḥ kṛtvā
labhatē muktimuttamām |

gītētyuccārasaṃyuktaḥ
mriyamāṇō gatiṃ labhēt ||17||

gītārthaśravaṇāsaktaḥ
mahāpāpayutō'pi vā |
vaikuṇṭhaṃ samavāpnōti
viṣṇunā saha mōdatē ||18||

gītārthaṃ dhyāyatē nityaṃ
kṛtvā karmāṇi bhūriśaḥ |
jīvanmuktaḥ sa vijñēyaḥ
dēhāntē paramaṃ padam ||19||

malanirmōcanaṃ puṃsām
jalasnānaṃ dinē dinē |
sakṛdgītāmbhasi snānaṃ
saṃsāramalanāśanam ||20||

gītāmāśritya bahavaḥ
bhūbhujō janakādayaḥ |
nirdhūtakalmaṣā lōkē
gītā yātāḥ paraṃ padam ||21||

tē śṛṅvanti paṭhantyeva
gītāśāstramaharniśam |
na tē vai mānuṣā jñēyā
dēvā ēva na saṃśayaḥ ||22||

jñānājñānakṛtaṃ nityam
indriyairjanitaṃ ca yat |

tatsarvaṁ nāśamāyāti
gītāpāṭhēna tat kṣaṇam ||23||

dhik tasya jñānamācāraṁ
vratam cēṣṭām tapō yaśaḥ |
gītārthapaṭhanam nā'sti
nādhamastatparō janaḥ ||24||

saṁsārasāgaram ghōraṁ
tartumicchati yō janaḥ |
gītānāvaṁ samāruhya
pāram yāti sukhēna saḥ ||25||

gītāyāḥ paṭhanam kṛtvā
māhātmyam naiva yaḥ paṭhēt |
vṛthā pāṭhō bhavēttasya
śrama ēva hyudāhṛtaḥ ||26||

ētanmāhātmyasaṁyuktaṁ
gītābhyāsaṁ karōti yaḥ |
sa tatphalamavāpnōti
durlabhām gatimāpnuyāt ||27||

sūta uvāca -

māhātmyamētadgītāyāḥ
mayā prōktaṁ sanātanam |
gītāntē ca paṭhēdyastu
yaduktaṁ tatphalam labhēt ||28||

|| iti śrī varāhapurāṇē śrī gītā māhātmyam
sarpūrṇam ||

Gītā Ārati

ōm jaya bhagavadgītē
 maiyā jaya bhagavadgītē |
hari-hiya kamala-vihāriṇi
 sundara supunitē || ōm jaya ||

karma-sukarma-prakāśini
 kāmāsakti harā |
tattvajñāna-vikāśini
 vidyā brahma parā || ōm jaya ||

niścala-bhakti-vidhāyini
 nirmala malahārī |
śaraṇa-rahasya-pradāyini
 saba vidhi sukhakārī || ōm jaya ||

rāga-dvēṣa-vidāriṇi
 kāriṇi mōda sadā |
bhava-bhaya-hāriṇi tāriṇi
 paramānandapradā || ōm jaya ||

āsura-bhāva-vināśini
 nāśini tama-rajanī |
daivī sadguṇadāyini
 hari-rasikā sajanī || ōm jaya ||

samatā tyāga sikhāvani
hari-mukha kī vāṇī |
sakala śāstra kī svāmini
śrutiyō kī rānī || ōm jaya ||

dayā-sudhā barsāvani
mātu kṛpā kījai |
hari-pada-prēma pradāyini
apanō kara lijai || ōm jaya ||

Gītāsāram

gītāsāram śṛṇuta sadā
manasi vikāsam vahatamudā |
kāmaṁ krōdham tyajata hṛdā
bhūyāt saṁvit parasukhadā || *pallavi* ||

viśādayōgāt pārthēna
bhaṇitaṁ kiñcinmōha dhiyā |
taṁ sandigdham mōcayituṁ
gītāśāstraṁ gītamidam || 1 ||

sāṅkhyam jñānam jānīhi
śaraṇāgatipathamavāpnuhi |
ātmā nityassarvagatō
nainam kiñcitklēdayati || 2 ||

phalēṣu saktim maiva kuru
kāryam karma tu samācara |
karmā baddhaḥ paramēti
karmaṇi saṅgaḥ pātayati || 3 ||

karmā' karma vikarmatvaṁ
cintayacātmani karmagamim |
nā'sti jñāna samaṁ lōkē
tyaja cā'haṅkṛtimiha dēhē || 4 ||

vaha samabuddhim sarvatra
bhava samadarśi tvaṁ hi sakhē |
yōnanuraktō na dvēṣṭi
yōgī yōgam jānāti || 5 ||

mitram tava tē śatrurapi
 tvamēva nānyō janturayi |
 yuktastvaṁ bhava cēṣṭāsu
 āhārādiṣu vividhāsu || 6 ||

anātmarūpāmaṣṭavidhām
 prakṛtimavidyām jānīhi |
 jīvassaiva hi paramātmā
 yasmin prōtam sarvamidam || 7 ||

akṣaraparavarapuruṣam taṁ
 dhyāyan prētō yāti param |
 tatastamēva dhyāyan tvam
 kālam yāpaya naśyantam || 8 ||

sarvaṁ brahmārpaṇabuddhyā
 karma kriyatām samabuddhyā |
 bhaktyā dattaṁ patramapi
 phalamapi tēna svīkriyatē || 9 ||

yatra vibhūtiśrīyuktā
 yatravibhūtissattvayutā |
 tatratamīśam paśyantam
 nērśyādvēṣau sajjētē || 10 ||

kālastasya mahānrūpō
 lōkān sarvān saṅgrasati |
 bhaktyā bhagavadrūpaṁ taṁ
 prabhavati lōkassandraṣṭum || 11 ||

bhaktistasmin ratirūpā
saiva hi bhaktōddharaṇa caṇā |
bhāvaṃ tasyāmādhāya
buddhiṃ tasmin nivēśaya || 12 ||

kṣētram tadjñam jānīhi
kṣētrē mamatām mā kuruca |
ātmānam yō jānāti
ātmani sō'yam nanuramatē || 13 ||

sāttvika rājasa tāmasika
bandhana hētava atha varjyāḥ |
trayaṃ guṇānām yō'tītaḥ
saiva brāhmaṃ sukhamēti || 14 ||

chitvā sāmsārika vṛkṣam
padaṃ gavēśaya munilakṣyam |
tatkila sarvaṃ tējōyat
vēdaissarvaissamvēdyam || 15 ||

sṛṣṭirdaivī cāsurikā
dvividhā prōktā lōkēsmin |
daivē saktā yāntiparam
āsurasaktā asuragatim || 16 ||

niṣṭhā yajñē dānē ca
tapasi prōktā saditi parā |
satkila saphalam saśraddham
tatkila niṣphalamaśraddham || 17 ||

dharmān sarvān tyaktvā tvam
śaraṇam vraja paramātmānam |
mōkṣam prāpsyasi satyam tvam
santata saccidānanda ghanam || 18 ||

